

Fr. B. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

16. aastalüür ~~1917~~ 1914

Arhiiv number 20/10p.



Meie Mats

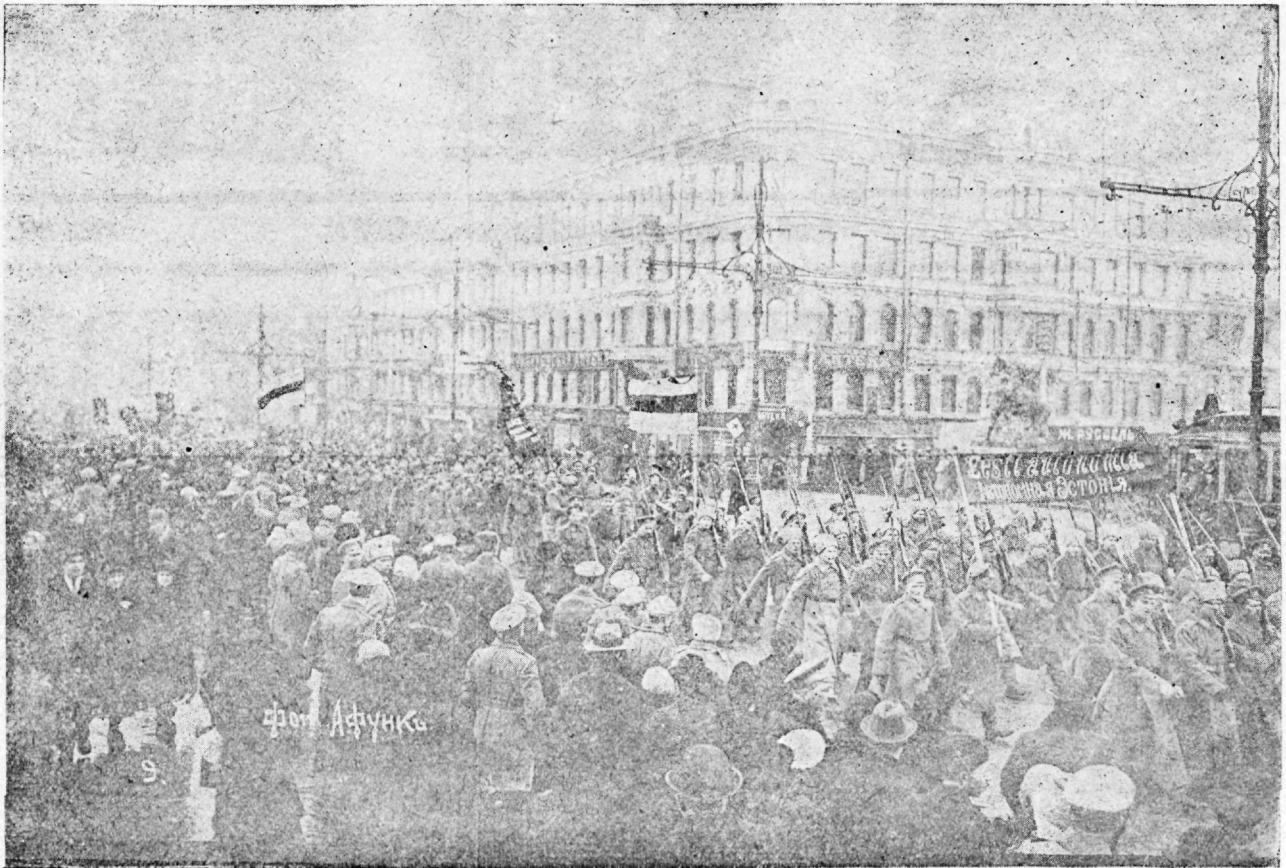
Mr. 142.

Saupäeval, 6. (19.) mail 1917.

Mr. 142



Revolutsioni vanaema Breshko-Breshkowskaja 9. aprillil Tallinnas. Saevameeste meelegaats kannab ta madruje müki. (A. Wannas'e illeswõtte).



Cestlaste meelkavaldus Petrogradis 26. märtilil 1917.

Muist teemant.

F. C. Bille ri roman Norraft. (Järg 11)

„Kannatage pisut, herra Frill. „Millel awastte selle kapi wiimati?“

„Kuue aasta eest,“ ütles Frill wiimilades; „seelord muutis ma oma testamendi. Jumal tänatud, et seda weel lord wõin muuta.“

„Kas herra Howell tundis teie testamenti?“

„Tundis. Mina tegin ta ju kõige oma waranduse peapärilaks, wälja orwatud kingitused jne. Seda on umbes pool miljonit. Efti olin selle Eimerile, Sigridile ja temale ühesuurustes osades määranud, aga siis — noh, ma ei tarwitte seda enam seletadagi, tuli see äraaneetud asi ja ma kustutasin Sgridi ja Eimeri nimed maha.“

„Ja Howell teadis, kus teie testamendi hoidsite?“

„Jah, ma lugesin tale testamendi paar päewa enne, kui ta ära reikis, sinu muuseumis ette ja panin selle siis tema juuresolekul kappi.“

Mont filmiises kapiteest igast küljest hoolega. Wõttis talt aega, enne kui ta wastas:

„Ust on, nagu ma arwasin. Waadate fia!“

Rõit kumardasid, et paremine näha. Mont oli kapi ümber pööranud, nii et see külge, mis ruumis wastufeina seisnud, wälja tuli. Selle peal nähti juur hult kunsti-tundlitull keeratud ringist terase sisse groweritud olewat. Sulenoga kaapis Mont rooste ja musta ühe niifuguse ringi pealt maha. See ring oli umbes 5-6 tolli suur. Mont wõttis terasndela, pani selle otia ühe pleki peale, wajutas selle peale ja pistis nõela meie imestufels terasesse.

„Kas wasarat on?“ hüüdis ta.

„Ümber waadates leidis ta ühe wana kirwe brongsiast.“

„Noh, see aitab ka,“ ütles ta.

„Engew hoop ringi ketspaika — ja meie kõige suuremaks imestufels kadus ümargune terasfieb kappi.“

„Tont wõtku!“ kirjendas wana Frill. „Mga tubas wõis see?“ —

„See on üsna lihtne, aga ometi tubli tütt tööd,“ wastas Mont kuitwalt. „Herra Howell ei saanud lutuga hakama; ta puuris siis ringi sisse niipalju aute kui tarwis ja saagis wahed pärest läbi. Lema on tubli käsitööline olnud, seda ei wõi salata. Kui ta siuga otstarbe kätte sai, asendas ta tütti jälle toha peale, kittis augud tinni ja määris roostet ja mustust jelle peale — eht nõllaroa tööd!“

„Ei, sin on ta wist obligatsioonid ära warastanud!“ hüüdis Frill, jooksis kapi juure ja pistis käe läbi augu kappi.

„Ei, wähemalt ümbrikud on alles fia.“
Suure waewaga mõttis ta mõlemad patid wälja. Uks neist oli patiem, teine õhem.

„Ei, sin on testament,“ ütles ta kergemine hingates ja tähendas õhufte pati peale, „ja sin on obligatsioonid. Mõlemate pitjarid on terwed?“

„Pitjarid on kerge lahti teha ja jälle kinni panna,“ wastas Mont, „aga wastate mulle ühe küsimise peale, enne kui patifid läh malt maotome: kas on peale Howelli weel keegi teine testamenti ja teie waranduse nimetirja näinud?“

„Ei,“ wastas wana Frill kindlaste. „Mina lastsin notariufel wormi teha ja kirjutasin siis testamendi ise. Ja seda teadis ka Howell — et suft teda söögu! — Et niifugusel ifal niifugune pöeg wõib olla!“ jattas ta hoopis teitel toonil.

„Küüd awame pakid,“ ütles Mont; „meie tahame ju veel enam selle peene herra Howelli lästööd näha.“

Lehti wäite pakk lahki. Meie kõik kumardasime testamendi kohale. See oli korras.

„Ei, see on korras,“ arwas Frill. „Testament käib just nii, kuidas ma ta kirjutasin. Kutsjar ja aednik on tunnis-tajatena alla kirjutanud. Neile kinkisin ma kummagile 5000 krooni sularahas, et neile mitte pärast enam midagi anda?“

„Kas olete selle peale üksna kindel, herra Frill?“ Mont kumardas paberi kohale. „Siin näib üks arm olewat parandatud.“

„Siin.“

„Karl Johannee uul. 77 — wõlakiri.“

„Siin.“

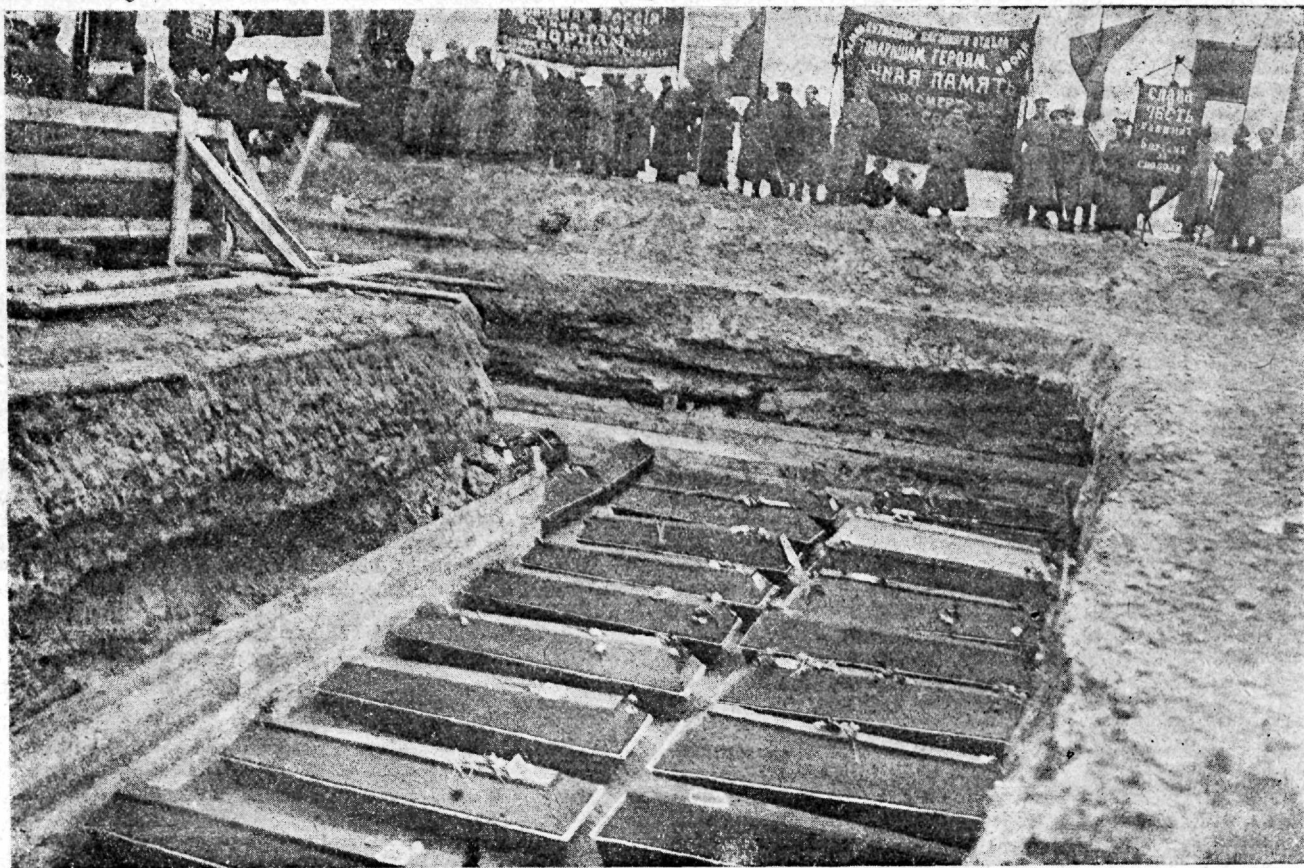
„Obligatsioonid 27.000 krooni wäärtuses, Hoffi mõisa peale Hedemarkenis; protokollkirjutud jne.“

„Siin.“

„Ja nii edasi.“

„See oli pikk epistel,“ ütlesin mina. „Ometi wiimats otjas!“

„Otfas?“ küendas wanane. „Ei, ta ei ole veel mitte otjas! Rosin tuleb alles worsti lõpul, ja veel pealegi ilus rosin.“



Revolutsiooni ohwite matused Petrogradis. Ühishaud Marxi väljal.

„Eks ma näe! Sah, tõeste, mis see on?“ Minu liikumata warandus, obligatsioonid jne.“ luges wanane, „mille wäärtus nimekirja järel umbes 1,000,000 krooni on“ — jumala eest, mul on seda warandust ju 1,900,000 krooni, tähendab, peaaegu pool rohkem, ja selle ma ta kirjutasin —“

„Waadake! Nii jõuame natukeawal jälgedele,“ ütles Mont naeratades. Mina ei olnud teda enam kaua aega niisuguses tujus näinud. Ta oli nagu kala, kes kaua aega kuival olnud ja nüüd wette jõudes jälle lbbufaste lõmmelehtede wahel keerutab.

„Aga mina ei saa sellest aru,“ ütles wana Frill. „Mis lõbu wõis see wõrtael sellest saada, et ta mind waefemals tahtis teha, kui tõepoolest olen? Seda 900,000 krooni ei saa ta ju ometi, mis ta ära on kustutanud.“

„Waatame lord nimekirja ja obligatsioonid,“ wastas Mont lbbufaste. „Siis ehk jõuame selgusele.“

Awati teine ümbrik. Mina lugessin nimekirja ette, kuna raul obligatsioonid ja dokumendid awas:

„Nr. 177-b Drammenfi uulitsalt, wõlakiri.“

„Mis te sellega tahate ütelda? Nimekiri on ju otjas.“

„Wana Frill waatas ümbritut ja küendas siis äkitselt:

„Ja siin ei ole ta enam midagi! Tema on Wihon-Abbey obligatsioonid ära warastanud ja —“ Raul kiskus nimekirja minu käest ära — „waadake siia, kas ei ole ta nimekirja alumist äärt ära lõiganud, nii et wiimane nummer puudub? Aga mina ei saa ikka veel aru, mis kaju temal sellest obligatsioonist on?!“

„Mina ka mitte,“ jatkasin mina; „obligatsioonid on nimelised ja rahaks teha seda ei saa. Frill tarwitseb ainult Snglismaale kirjutada, ja tal on obligatsiooni äratirjad jälle käes.“

„Mont teab igatahes, mis see kõik tähendab,“ hüübis Klaara; „tema tahab meid ainult uurdishimuliseks teha. Oleksin ma teadnud, et nii ruttu jälle debetimi näo teete, mina ei oleks teid päewapildi asjus mitte nii ruttu aidanud; sellepeale wõite kindel olla.“

„Ta waatas Montile naljata meelepahaga otja, kes ainult lahleste naeratas ja wastas:

„Ma tunnistan tõeste, et mul näib kõik selge on; aga

alles neil minutitel sai kõik mulle selgeks. Utlgel mulle herra Frick, mis sugustest obligatsioonidest siin jutt on ja mis sugune väärtus neil oli?"

"Kas teie ei mäleta enam," vastas Frick, "et ma teile lord ühest wanaast wõlakoost rääkisin — Davis oli ta nimi — tudas ma temast wiimats jagu sain, nii et ta mulle minu omanduse pidi tagasi maksma, mis ta minult oli warastanud?"

"Jah, mäletan."

"Mina ka," kinnitasin mina.

"Samuti mina," ütles Klaara.

"Wana Frick silmitses mind ja klaarat imestades.

"Mina olen neile kõik juba ära jutustanud," ütles Monk. "Jutustage meile nüüd sellest Davisest veel enam!"

"Noh, mul pole muud enam midagi ütelda. Tema pidi mulle 50,000 sterlingnaela maksma, aga tal oli vähe sularaha, sest et ta suurema osa omaist rahast mõisa sisse oli pannud, ja sellepärast wõtsin ma temalt selle obligatsiooni. Minule oli see peaaegu nagu sularaha, sest mõis on kaks wõi enamgi korda rohkem väärt. See ongi see obligatsioon, mis ära on warastatud ja nimekirjast maha kustutatud."

"Siis paistis just arw 1,000,000 1,900,000 asemel," ütles Monk; "50,000 naela on ju karwapealt 900,000 krooni."

"Jah, see on õige; aga waras ei saa sellepärast veel edasi. Nagu herra Biller ütles, ei saa obligatsiooni ilma minu tunnistusteta müüa."

"Kas teegi teadis, et need obligatsioonid teie käes olivad?" küsis Monk.

"Ei, siin ei keegi."

"Ei keegi peale Howelli," oli Monki kuw wastus. "Nüüd kuulge, mu sõbrad! Ma panen teile küsimise ette, aga palun wabandust, enne peate teie, herra Frick, mulle wastama: Kui täna kõik see ei oleks sündinud, kas oleksite küll need ümbrikud ial awanud?"

"Ei!" vastas wana Frick kindlaste. "Kui minu wiimane tund oleks tulnud, oleksin ma, wõib olla, kapi awada ja järele waadata lastnud, kas kirjapakiid korras ja pitsarid terwed, enam ei midagi. Mina oleksin ju teadnud wõi teadma arwanud, et kõik korras on!"

"See küll. Nüüd küsin ma ka teilt teistelt: Kui herra Frick oleks surunud, ilma et wõltsimisest midagi oleks teadnud, mis siin tordajaadetud, siis ei oleks keegi ka obligatsioonide olemas olemist midagi teada wõinud ja Ashton Abbey omanik ei oleks tarwitsemud enam protsentist maksata. Kas ei oleks Davis wõi tema pärijad sellest 2500 naela puhast sissetulekut aastast saanud?"

"Muidugi, seda oleks wad nad saanud!" ksisendas wanate. "Aga mispärast noor Howell Davisele tahtis 50,000 naela muretseada, sellest ei saa mina aru. Et ta suur wõlakoost on, ehk küll ta isa kõige parem mees halli taewa all oli, sellest saan ma nüüd aru; aga loll ta sellepärast ei ole."

"Wõib olla — —"

"Pea!" hüüdsin mina, "nüüd wõin mina seda ka ütelda: Ashton-Hall — — Ashton-Abbey — — nüüd on mulle kõik selge: meie Howell ei ole mitte wana Howelli poeg — tema on noor Davis!"

"See on ka minu arwamine," seletas Monk, mitte sugugi kade, et ma temast saladuse awaldamises olin ette jõudnud. "Tema peab noore Howelli seltst Australiast Euroopasse reisinud olema. Teel on wist peale noore Davise kõik oma elu kaotanud; sellejuures on Davis noore Howelli paberid ära wõtnud ja nende abil siin elanud. Mina mõtlen, see seletab kõik ära!"

"Sõepoolest, tema on wana Davise poeg; see peab tõsi olema!" hüüdis wana Frick üsna rõõmsaste. "See on, wõtku tont, teie kõige parem leidus. Sellega saan sellest lahti, et minu wanal sõbral Howelliil niisugune poeg oli. Aga mis ütlesite teie Ashton-Halli? See on Ashton-Abbey naabrimõis. Waremalt olivad mõlemad mõisas koos."

"Monk on meile juba jutustanud," wõtsin mina sõna, "et tema agendid talle sõna toonud, herra Howell — digemine ütelda Davis noorem — wiibimat tihti seal mõisas. See sünnib muidugi sellest, et wana Davisega läbi rääkida. — See sinu wist jälgile wiiski, Monk?"

"Ja muidugi."

Ruuesteiskümnnes peatükk.

Jahklaew „Deerhound."

Monk pidas sõna.

Reedel reisis ta Amerikasse.

Aga meie lootus, et ta warsti jälle tagasi tuleks, ei läinud täide.

Kui ta New-Yorki jõudis, leidis ta Sigridi raskete haige olewat. Mure ja raskus wenna põetamisel oliwad ka tema enda haigewordise wisanud. Mina usun, et ainult Monki telegramm, mis meie kätte püüsti päewapildi wõltsimisest awalikult tuletut temale oli me jäänud, tema elu päästis.

Monki sinnaõudmise puhul oli ta juba paranemas, kuid alles waga nõrk. Alles, kui aega hiljem wõiswad nad abieluse heita; aga üle Atlandi okeani ei olnud niikaua tagasi tuletut peale mõeldagi, kui talwetormid kestiswad.

Wiimaks ometi saime lewade algul teate, et noorpaar juba laewale läinud. Kaks nädalat hiljem wõisime nad Christianias wastu. See oli waga ilus proua, keda ma Monki käelõual laewalael nägin, ja waga õnnelik nägi ta wälja, kui ta mure ja lein ta näole tõsise ilme andiswad.

Klaara joots laewalaele, veel enne kui sild dieti oli torda seatud, ning pigistas Monki proua oma rinnale, mis neile kõige loomulikum asi paistis maailmas olewat, ehk nad üksteist küll veel ial enne ei olnud näinud.

Wana Frick kõmpis rahutult sillal edasi ja tagasi nagu suur koer, kes midagi ülekohut teinud ja nüüd ei tea, kas talle ta tegu ju on andeks antud wõi ei. Ta ei saanud ka sõnagi suust, kui wennaüitar oma käd ja kaela ümber pani ja rauga walgeid juukseid oma piiratega niisutas. Aga rauga jutulus oli seda suurem, kui õhtul „Villa Ballarati" kogusime, kuhu noorpaar efsalgu pidi elama jääma.

See wõis umbes nädal aega pärast Monki tagastulekut olla, kui ta minu juure tuli. Tema nägu oli tõssem kui muidu sel ajal.

"Mul on musta kilpõnna teenistuses veel üks kohus täita," ütles ta. "Kas tuled minu seltstis homme Starangeri? Ma looban seal herra Howelliga, digemine noore Davisega, kohtu saada."

"Monk, Monk!" Ma ahwardasin sõrmega. "Kas on detektiw jälle platsis? Kas tahad oma abikaasa juba nüüd üksi jätta?"

Monk punastas ja wastas:

"Ei, seekord pole ma detektiw. See on minu kohus diguse ja oma naise wastu, et teemandilugu täieste selgeks saaks. Pea meeles, et enam kui pool kõigest sellest, mis arwame leidnud olewat, ainult arwamistest ja oletustest koos seisab."

"Sul on õigus ja mina tulen kaasa," seletasin ma. "Kas tohin küsida, kudas ja asja inglasega algad? Miipalju tõendust sul veel ei ole, et tema kohta wangistuse — küsu saatsid."

"Ei, seda kardan ka mina ja sellepärast ei ole ka veel mu plaan küps. Aga ma usun, et meie teda igatahes sündima peame Sigridi ilmsüütust tõendamaks, temale teisi raskusi kinkides. See on paha lugu, sest Sigrid on alles waga närwiline ja kardab uueste kohtu ette minna."

"See küll, siis reisine homme õhtu Westlandi paadiga. Mina olen walmis. Aga kas tead ka kindlaste, et teda seal trehwad?"

"Jah, minu Londoni agent kirjutas, et ta oma jahklaewa „Deerhoundi" peal juba on Inglismaalt ära sõitnud ja Rijnhltassordidele lähed lõhesti püüdma. Starangeris tahab ta üht seltstonda oodata, mis korraliku aurulaewa peal sinna peab jõudma."

Uhel hommikul, juunikuu algul, libises aurulaew Starangeri sadamasse. Neil oli terwel teel wiim ja lõunatuul olnud. Dõstine sõit Jaedereni äärt mööda oli dige kurb olnud, kuigi meid kumbagi merehaigus ei waewanud. Aga hommikul pööras tuul põhja ja kibutas wiim, udu ja pilwed oma ees kõik alla põhjamerde.

Elu on võitlus!

Kui tahad ja
Mu sõber, elada,
Siis igapäev end võitlusele
Sa valmistal!
Elu on võitlus!

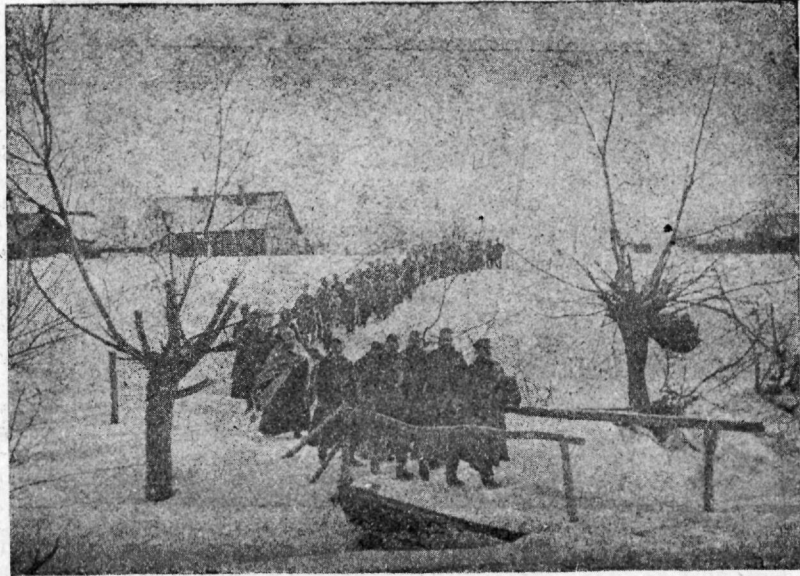
Ann, elu nus
Ja õitsew wabadus
On igapäewse wõidu wiil
Su elupuus!
Elu on võitlus!

Sa näljaga
Esmärgile ei saa.
On nälk suwertie, talwel
Mis teeksid sa? —
Elu on võitlus!

Siin ainult see
Saab wõidu omale,
Kel alalise waewa järele
Pea higine!
Elu on võitlus!

Sõjawäljal, 1. apr.
1917.

A. Meitop.



Langenud feltfilise matmine.

El lauljad, waimulit, puufärt, saatew muusikakoor ja soldatid.

Päite säratas hulka wäikseid kräjulaineid, ja lai neem, mis Björjordi merest lääne poolt lahutab, oli ilus roheline, kuna ida pool, üle laia ffordi, sinitad mäed oma lumetip-puul läbi udupilwede illes tõstiwad.

Sadamas olewate laewade keskel oli kaks laewa, mis meie pillu kättestawad. Üks nendest oli ilus Inglise kut-ter; sinine lipp lehwis ta tagaotsas. Tal oli ainult üks mast, ehk ta küll oma 50 tonni fuur wõis olla; aga kõrge alusmast ja raste puu näitawad, et ta selle ühe masti küljes purje kandis, mille wiimast kolka raste tõllu oli wõtta, kui tuul selle peale puhus. Tal näis ka hästi palju mehi peal olewat, sest lael nähti 6—8 meest purjeli kuuwatamas olewat.

Teine oli pikk, helehall kere terawate liiniatega ja suure heledolase korstnaga. Norra Oelogi plagu lehwis ta tagaotsas ja ninas seisis nimi „Wiking.“

„Onn on meil hea!“ hüüdis Mont. „Siin on suurtüki-paat „Wiking. Selle ülem on kapten Holst; ja tunned teda ju — Tryve Holst?“

„Jah, tunnen; aga mis see aitab? Ega sa teda ometi ei aja inglasi põhja lastma?“

„Seda mitte; aga sellepärast wõib ta meile kasulit olla.“

Mont oli juhatusse jälle oma kätte wõtnud ja mina leppisin sellega. Meie esimene tegu pärast aurulaewalt lahkumist seisis selles, et suurtükipaadi peale läksime ja ohwitseri teretawime. Mont läks kapteni ka jutusse, kuhu nad weerandtundi jäiwad. Ma teadsin, et nad head sõbrad oliwad ja sain aru, et Mont temale nelja filmi alla seletada tahtis, mis sugule pöördetä saatus saanud.

Sellepeale läksime maale ja waatawime Doomkirikut ning huwitawat tuletõrjujate-torni.

„Kas ei lähels me nüüd herra Howelli waatama?“ küsisin mina.

„Jah, aga mitte enne kui kell 12,“ oli Monti wastus.

„Miks mitte?“

„Kas sa siis põnewaid asju ei armasta?“

„Armastan — aga —“

„Siis ära parem enam küsi; wahesti saad midagi niisugust weel näha.“

Wiimaks oli kell 12; ühe filmiga, wäewitanud wana kalamees sõudis meid jahilaewa juure. Laewa paras seisis suur, ilus mees, kel kängeste suur mokahabe.

Mont roni esimesena laewale ja sammus kohe laewa omaniku juure — sest tema see oli. Mina läksin järele.

Herra Howelli ei näidanud see külastäit mitte just rõ-mustawat; ta astus tahtmatalt paari sammuga tagasi ja ta nägu tõmbas pilwe; kuid ainult filmapilguks. Vähe-mal hetundil naeratas ta ja hüüdis heas Norra keeles:

„Mis sugune illatus! Tõhin ma teid wiimaks ometi nii paljude aastate järele jälle näha, herra Mont?“

„Jah, maailmas on palju illatusi, herra Howell,“ oli Monti kuuwastus, kuna ta kütt ei näidanud nägewat, mida inglase talle valkus. „Tõhin ma teile oma sõpra, insihener Fredrik Billarit, esitada, herra Howell?“

Inglane tegi lohaka kumarduse ja heitis minu peale uuriwa pilgu.

„Insihener?“ kordas ta küsides, mõttes aga küsis ta ene-selt wististe: Wist mõni politseiametnik?

„Jah, insihener. Siin Norras oleme meie kõik midagi, mitte ainult gentlemenid.“

Inglasele ei paistnud Monti näljad meelbitawat. Ta tõmbas otseäkki kipsa ja ei wastanud.

„Meie soowikime teiega paar sõna kõnelema,“ ütles sellepeale Mont rahulitult. „Kas olete nii lahke ja witte meid ka jutusse.“

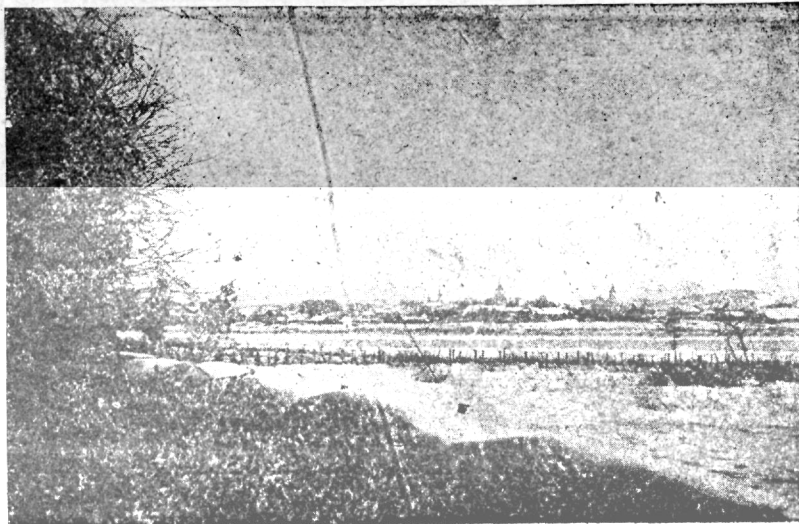
Ta waatas sellejuures tähendawalt paadi ligidal wi-iwiwa madruse peale.

Inglane näis mõne filmapilgu järele mõtlewat; siis waatas ta wälja merele ja üle takeloshi. Nüüd wõttis ta wäikse hõbewile ja pani suu äärde, mille järele mees ilmus, kes kajaimeistri wõit teenri sarnane oli ja selle hoolde alla ta meid järgmistes sõnadega andis:

„Wii need herrad alla ka jutusse: Mina tulen kohe; mul on ainult weel kaptenile mõni sõna ütelda. Tema peab Inglise laewa järele walwama ja minu reisselstonna sealt ära lastma tuua.“

Mehe oletus näis minu arust midagi summutut, iseära-likku peitumat. Ma heitsin Monti peale uuriwa pilgu; aga et minu sõber täitsa mureta näis olewat, siis ei jäänud ka mul muud üle, kui tema ja teenri seltsis alla ka jutusse minna.

Meie läksime kõige, pealt kõigust läbi, millel kaks tuba kummagil pool, sellejärele läbi wäikse saali, mis terve laewa laiune oli, ja wiimaks wäiksesse ka jutusse, millel kummagil pool kammer oli. Ruumi walgustus nõrk walgus loeft. See oli nähtawaste omaniku ka jut. Laewa suurus ei luba-



Freidrichstadt. Linna pool Düüna kaldal on Saksa kaevikud näha.

Naeraks . . .

Naeraks — päitse meelitusel
Naerab juba terve ilm;
Naerwab wabaduse kujukub,
Naerab mõni sinifilm!

Naeraks naerma dienupud
Sinu lillekimbusa;
Kiirtest kuldseid kullerlupud
Pärjaks sulle naeraks ma!

Naeraks — unistused arab,
Sõjatontid kordamad;
Kartwab raudset kaju nii kui
Päilest õhtuliblikad . . .

Siiski lillekimbulene,
Singe sooja ihlab ta:
Sooja rinnale ta surun,
Surun kuigi närisma . . .

Edjawäljal, 1. apr.
1917. H. Reikop.



nud suuremat; aga kajut oli väga lenaste fiske seatud ja feal oli istet nelja wõi wiie inimese tarwis.

Jahklaewa omanik tuli lohe alla; ta nägu oli lahke. Naeratahes küsis ta:

„Kas soo wite midagi juua, herrad? Kas peab mu teener groffi tegema — tema on selles asjas meister, wõi soowite klaasi wahurweini jää sees?“

Meie lükkasime ettepaneku tagasi, ja inglane wõttis selle tehtud naeratusega vastu.

„Meie ei hõta teid kaua kinni,“ ütles Mont ja waatas inglasele silma. „Igatähes oleneb see teist, kas jutt lähike wõi pikk saab.“

„Kas olete tulnud mulle mu armsalt wanalt Friksit, tema ilusalt wennatütrelt wõi Einariit terwitust tooma?“

„Jah, mina tulin teid kõigilt neilt isikutel terwitama; aga — —“

„Wõtte sigarit!“ Inglane tõusis üles, wõttis riulilt sigaritasti ja pakkus. „Mitte sigarit! Siis lubage, et mina küll ühe põlema panen. Misugune ilm, teie norralased, kes te ilma hästi tunnete, mis tuleb teie arwates täna? Minul ja mu seltsimeestel on nõu Rysfyllfejordi sõita ja —“

„See on teie oma kahju, kui meid kinni peate,“ ütles Mont ja tema hääl oli teraw ning ähwardaw. „Kuulge parem, mis mul teile ütelda on, ja wastake ruttu; see on teile kõige parem.“

„Kas olete stia tulnud mind ähwardama? Teie olete wististe gentleman, herra Villar — ütlege ometi oma sõbrale, et ta ühe inglase wastu tema oma jahklaewa peal ei tohiks hõiweldamata olla!“

Targu jätsin ma Montki hoolets iseennast laiststa, ja waatasin Howellile ainult põlglikult otsa; mõte selle peale, mis ta teinud, äritas mind wihale. Kõige parema meelega oleksin ma tal kõrist kinni kahmanud ja tale pekka annud.

„Teie meie käest ei pääse, herra Howell,“ rääkis Mont effitamata edasi. „Meie tulime teiega arweid diendama ja ei lahku enne, kui see sündinud.“

Neäralik naeratus lehwis Montki sõnade juures Howellil nõast üle.

„Rääkige edasi,“ ütles ta. „Igatähes pean ma kuulama, mis asi sel on. Ma ei usu mitte, et mul midagi eradetektiiv Montiga tegemist oleks; sest teie ei ole ju poliitsei teenistuses; eks ole tõsi?“

(Järgneb).

Sonneotsijad.

W. S. Osborne roman.

Esimene peatükk.

Kui Rogan Bellair 13. mail 191 — aastal rongi pealt M. walfali astus, äratas ta oma hulga kompsubega, mis tal kaasas oli, lohe suuremat tähelepanemist. Misugust lohwrite hulka ei olnud M. linna elanikud veel siamaale näinud, nii et isegi walfali-ülem Bocoles oma habemesse pomises: „Pagana pihta! see jätab proua Shackletoni oma warju, seepeale tahaksin ma kihla liiia!“

Uga nähtawaste ei pannud noor, rahulikult waataw daam, kes walfalielisel seisil ja oma kompsude kohta juhatust andis, seda tähele, misugust tähelepanemist tema lohale jõudmine äratas. Ta astus ühe trooska peale ja käskis kutjarit seni linna sõita, kuni ta tale teifi juhatust annab. Kui trooska linna wanema wõderastemaja lohale jõudis, mida „India Kuningannaks“ kutseti, käskis daam kinni pidada.

Kas see juhtumine oli wõi kunstlikult wäljamõeldud plaan, seda ei wõi selgitada, aga kui wanter waewalt wõderastemaja ukse ees peatas, tuli nurga tagant suur auto nähtawale ja jäi trooska kõrwale peatama.

Kui naisterahwas trooska pealt maha astus, heitis ta autojuhi peale kiire pilgu, mille peale see samalugu pilguga wastas, ilma et teised seda oleksid tähele pannud. Siis läks naisterahwas kiireste wõderastemaja fiskekäigu juure ja astus sealt wõderastemaja büroosse, kus ta kindla ja selge käega oma nime wõderasteraamatusse kirjutas. Selle järele küsis ta waike häälega, milles terget wäljamaalase rõhtu wõis märgata, wõderastemaja ametnikult, kuidas seda herrat hüülatse, kes automobili juhtis.

Sel filmapilgul astus wõderastemajasse jeltstond inimesi ja tõmbas teenija tähelepanemise oma peale, aga kui need inimesed talwe-aeda olid läinud, tuli ta fiskeõitnud daami juure tagasi.

„Wabandage, armuline proua, et ma teie küsimuse peale lohe ei wastanud — selle herra nimi on kittred St. John.“ „So, so,“ noogutas daam, „see herra tuli mule nii tuttav ette.“

Wõderastemaja teenija naeris oma ette, sest see ei olnud esimene kord, kui leegi naisterahwas ilusa autojuhi kohta küsimuse ette pani. Siis käskis ta üht kellnerit daamile tema tuba kätte juhatada.

Daam tänas kerge peanikutamisega ja oli walmis kell-

neri järele oma tuppä minema, kui ta järsku peatas, natuke aega tah-les, ja siis ütles:

„Ma otsustasin enne hommikueinet võtta, kui illesse lähen. Olge head, kus on sin isõgitaba?“

Tale teletati, et isõgitaba isõwal wõel üks teine hommikueine tuba ja talweaed on, ja ta walis witaase. Kui ta pidulikult ilustatud ruumi tult, oli herra John ja tema seltskond juba platsi wõtnud, ja ta waatas neid inimesi arusaadawa uudishimuga.

Pea leidis ta, ühes tõrwalises nurgas, ühe tühja laua, ja ta wõttis sinna platt, et sit teiste tähelepanemata seda noortmeest filmata, kes temas uudishimu oli äratanud.

Paasjalikult oli ka herra Rittred John oma walfjate, loõks juuste, oma rõõmsalt naeratawate filmade, oma tullest ja päikesest pruuni näo ning walfjate wuntside ja terawa habemega — walitud ülikonnas sarnane kogu, kes tähelepanemist pidi äratama. Ühe sonaga: ta oli niisugune armee, nagu seda keegi omale soowida wõis, ja pealegi M. linna seltskonna löwi, kes kõikide poolt austatud ja armastatud oli.

See kestis peaaegu mõni minut, enne kui see daam, kes seal ühinda hommikueinet sõi, aega sai ka teiste inimeste peale pilku heita. Herrad näsid kõik parematest seltskonnaliht idest pärit olewat ja ka naisterahwad näsid wiisakad ja elurõõmsad wälja. Keegi sihwakas noor naisterahwas paistis siiski enam filma kui teised; ta istus Johni paremal pool, ja wõeras pani tähele, et John tema wastu enam tähelepanemist oli kui teiste wastu, mispärast waatlaja näo üle meelepaha wari lendas.

Meie ei pruugiks mitte nimetada, et wõera tähelepanemata nende naisterahwastele, kes Johni seltskonnas olid, tähelepanemata wõis jäänud, ja et waewalt filmapiit möõdanes, mil keegi neist nõidusilku pilku selle daami peale ei oleks heitnud. Minult John ei juhtunud selle peale mingisugust tähelepanemist.

Nüüd lõpetas naisterahwas oma isõmise, aga kui ta illesse tõusis, heitis ta enne kiire pilgu oma heaste passiware reiiülikonnale peale. Kui ta siis omale tõendanud oli, et seal midagi korra ei olnud, ja et ta kuu kõiaie paremas paistes esines, tõusis ta illes ja läks pikkamisi lõbusalt seltskonnast möõba. Tema äraminekut pandi laua ääres tähele, nii et isegi preili Baget, kes harilikult liiga uudishimulik ei olnud, omalt naabrilt küsis:

„Eks ole tõsi, tena nähtus, mis? Ma tahaks ainult teada, kes ta on?“

Aga selle küsimuse peale, mida nüüd igauks teisele ette pani, ei wõinud keegi wastata, nii et lõpuks Rahwa- ja tööstuspanna direktor, herra Bonwit, illes tõusis ja ala eesruumi läks, et sealt wiimast pilku wõera naisterahwa peale heita. Samal ajal saadeti ka herra Jerome D yphant proua Shackletoni poolt ära, et see tundmata nime wõeraste raamatust wälja wõiwis.

„Üks filmapiit, Jerome, ma tulen kõhe kaasa,“ ütles advokat Holbrook teiselt poolt lauda, „neli filma näewad enam kui kaks.“

„Ja kolm kohtunikku wõiwad asja parem otsustada kui kaks,“ hüüdis wälke Barnum, kes preili Dorothea Bageti paremalt poolt illes tõusis, et kolme teise määsumeelsuga ühineda ja kõik daamid kellegi tundmata naisterahwa päraast maha ätta.

Herrade tagasitulek oli äärmiselt tufane.

„Ta on ära,“ hüüdis nad ja istusid oma toolide peale tagasi.

„Ära?“ küsis John, kes esimest korda oma ojawõtmist wõera naisterahwa kohta illes nähtas.

„Ja, ta on sinna läinud, kus me teda mitte tähelepanna ei saa,“ naeris advokat. „Ta on esimesel korral omale toad wõtnud.“

„Ja ta nimi on proua Bellair,“ tähendas wälke Barnum, „ma kirjutasin selle illesse.“

Proua Anton Shackleton mõtles pisut, sest ühe tundmata sinolemine oli sündmus, ja seletas siis natuke karedalt:

„Igatähel on ta juba küps daam.“

Sellega olid kõik ühel arwamisel. Nüüd pööras direktor Bonwit preili Dorothea poole:

„Mis teie selle daami kohta arwate? Misuguse mulje ta teie peale jättis?“

Preili Dorothea Baget wastas selle peale samasuguse küsimusega:

„Ja mis teie selle wõera kohta arwate, herra John?“ John ärkas unistusest.

„Kuidas ta nimi on?“ küsis ta, mängis siis mõned filmapiitid kaardiga, mida tema sõber tale andis ja kus wõera nimi peal oli, ja wastas alles siis:

„Ma arwan niisama nagu proua Shackleton, et ta igatahes täielik, küps daam on.“

„Ja, aga taewa nimel, mis wõib sarnane daam sit, M. linna, tahta?“ küsis proua Shackleton, kes Johni häälces arwas põlgawat tooni kuulnud olewat. Selle küsimuse peale ei tahtnud keegi wastata.

Waherajal oli nende kõnealune oma tubadeisse läinud, kus kõik kohwid ja reisuastud, mida ta kaasa oli toonud, teda ootasiid. Ka peale lõunat ei ilmunud ta, ja ka õhtul ei lahkunud ta oma tubadest. Wähemalt oli kellner Luis, kes tale kerge õhtusõõgi tõi, sel õhtul wiimane, kes teda nägi.

Wõerastemaja „Zodia Kuninganna“ teisab ühe wälke, madala meelise peal, linna südamel lähedal, ja tema kõrgete, laiade akende läbi on suurepäraline wäljawaade M. linna peale, mis end põhjapoolse, kuni filmapiirile tulewate mäeabelatenti wõib. Nende tubade akende all, milles daam elas, oli wõerastemaja aed oma hookega hoitud puude, lillede ja peenardega.

Nende tubade elanik waatlus suure rahulolemisega, sest kunagi ennem ei olnud ta oma re sude ajal paika näinud, mis tale rohkem oleks meeldinud. Zoomu poolest toreduse armastaja, läks ta toast tuppä ja seadis kõik tühjeste oma majale järele korda, mis tubade mõnusa sisseseade tõttu kuigi raske ei olnud. Aga kui õhtu ligines, siis sai ta närwiliseks ja ta hulkus rahutult oma tubades. Ta surus siiski wiimaks rahutuse-tunde alla, kustusastetulede ära, astus ühe akna juure, mille eesriided ta tagasi lükkas, ja waatas laua aega wälja.

Kui wälke oli kõik, ei kufogil kedagi näha! Maastiku ilubus wangistas teda. Natukese aja päraast kadus kuu pilwefeiina tahta. Kui ta uueste eesriided akende ette tahtis tõmmata, siis näis tale, nagu käiks keegi aias edasi-tagasi. Ta muutus filmapiitguks ettewaatlikuks naisterahwas (kes ta ka tõeliseks oli), ja waatas terawa tähelepanemisega iga täppi, milles midagi filmapiirjalist siikus; seal juures waatas ta järele, et akna eesriide wõlbid teda nõnda laua warjaks, kuni ta kindel on, mis iga ilubumus aias tähendab.

Minut aega läks möõba, siis weel teine, aga ilka weel ootas ta. Kuid järgmisel filmapiitgu kumardas ta end laugele üle akna wälja ja kirjutas ootamatalt. Nüüd lasi ta ruttu eesriided longeda ja waatas mõttes läbi tubade, et kindel olla, kas kõik ühesed siikus on. Kui ta lõpuks ennast iluber pööras, ronis parajaste keegi meesterahwas läbi akna tuppä.

„Ritt,“ sojistas ta. „Kas sina oled?“

Mees naeris wälkest.

„Ja, ja muidugi, mina olen see.“

„Aga kuidas sa sinia tulemisega toime said?“

„Ma murtesfin omale hooi pealt tufelahju redeli.“

„Siis on kind lahlemata keegi näinud?“

„Oled ja aga ruttu wustanonud, et see minu isõralbus on, teiste nägemata majadesse hiilida,“ ütles mees naerdes. Siis wiis ta naisterahwa ühe akna juure ja lihas juure: „Näed sa seda suurt moja, mille aknad kuu paistel walendawad! See on klubi, kus ma ennast inimestele hästi nähtawalt illewal pean. Klubi aed puutub wõerastemaja ataga kokku, ja ma tarwitasin selleks ka puude warjusi kasulikul, et sinu juure tulla.“ Ja ta wõttis naisterahwa ümbert kinni.

„Ritt, ma tundsin kind waewalt sinu walge kikkhabe-mega ära,“ sojistas naisterahwas. „Ja kui sinu film ei oleks olnud.“

„Eiis meeldib sulle minu habe?“ küsis mees, kuna ta oma walgele sõrmedega habet siilitas.

„Kui sinule tõtt ütelda, ei ole ja kunagi parem wälja näinud,“ wastas naisterahwas awalikul. „Muidugi oled



Johannes Karnits,
Dudowa tr.
Saakinnas muusikataolis.



Artur Meilbaum,
Kakwere tr.
Segewas sõjawäes.



Karl Kremann,
Martna w. Eõja algusest
tegew. sõjawäes.



August Soomer,
Sargla kth.
Läti kätt.



Juhannes Rebas.
Saawatuna hospidallis.

ja ka ilma habemeta ilus." Iifas ta kireste juure, „aga sa pead seda nüüd ka alati kandma, ja kui ka . . .“

„Ea jättis järsku pooleli, sest koridorist kostis sammud. John waatas tale küüwalt otja, mille peale ta ainult peaga noogutas.“

„Kõik on lullus? Hea!“ ütles John ja iifas naerata-des juure: „Sa oled siis nüüd proua Bellair ja Küberdifi pärit? Kas sa kunagi seal oled olnud?“

„Ei, nõnda kaugale ei ole ma veel saanud,“ wastas naisterahwas, kuna ta oma nägu kättega kattis. „Kõlm aastat on sellest ajast möödas, kui ma sind wiimati nägin. Edeste neil ei olnud mingisugust õigust . . .“

„Ah, ära mõtle enam selle aja peale tagasi, me tahame seda unustada, nagu üleilbse kõike wastumeelset. Aga kus elektrilamp on? Ma ei ole veel sind dieti näinudki, Rog?“

„Ja ta läi seejuures näppudega wastu seinale.“

„Jäta seda,“ hüüdis naisterahwas, „kas sa ei mõiks ettevaatlikum olla? Alende eesriided on ju peaaegu ülewal.“

„Ea läks kireste alende juure, lasti eesriided alla, teeras tule põlema ja tuli tagasi.“

„Ah! . . .“ hüüdis Rittred.

„Kõlm aastat,“ sõnas Rogan.

„Unusta seda, Rog, igatahes peab kinnitama, et sind kenaste on hoitud. Edeste ja nüüd iifasam wõlja kui kunagi.“

„Ja see oli ka õige, sest see kahwatus, mida naisterahwa endine elu ta näole oli jättnud, passis tale hästi ja suurendas ainult külgetõmbe wõimu.“

„Sul on nüüd eht rohkeste raha?“ küüsis Rittred järsku.

Rogan naeris waljuste. „Rohkeste raha? Kas sa oled mõnda naisterahwast näinud, kel rohkeste raha oleks?“

„Ea kehitas õlasi. „Ei, raha ei ole mul mitte, waid kompsust, — aga finul?““

John Rittred jättis tema küüsimise tähelepanemata. „Ea naeris ja ütles siis järsku:“

„Muidugi mõista, oled sa minu kirjad läte saanud?“

„Ea.“

„Nad ei kirjaldanud sellest aga midagi, mis ma kolme aasta jooksul olen läbi elanud, sest et see wõimata oli.“

„Ah nii, sa oled siis —“

„Kõike seda teinud, mis sa mulle oled ette pannud. Ma olen täwpealt sinu määruse järele käinud. Ühel päewal tulin ma sinu linna ja lõin oma koja üles. Mis ma wõitnud olen, seda nägid sa iife, kui täna hommikul mind talwe-aias nii teraselt tähele panid.“

Rogan waatas kire, imestawa waatega Johni otja.

„Ea, krite, ma tean, sa saad alati meeste- ja naiste-rahwaste juures seda, mis tahad,“ ütles ta.

„Küüsi waheaja järele ütles John järsku:“

„Rog, ma tahaks teada, kas sa siin õnnelikult saad. Mehed oled sa juba oma jalgade ette paenutanud, seda panin ma lohe tähele. ja ma olen kindel, et nad jule omi ihaldust awaldama saawad, aga küüsimus on selles, kuidas sa naisterahwastega walmis saad, ja peaaesjalikult on ju, nagu sa seda tead, naisterahwad ainukesed, kes lõpuliiku otjuse annawad. Kui sa proua Shackletoni oma poole oled

wõitnud, ja ma pean seda wõimalikuks, siis on ülesäänud ka terge.“

„Nagu ma näen, oled sa nende naisterahwaste seas kallitud,“ tähendas Rogan naerdes. „Hea, siis tahan mina meestega alustada, ja see teeb mule veel enam nalja. Aga kuidas siis selle linna jõulamate neiu dega lugu on, muidugi preili Dorothea Baget ihes arwatud?“

„Sõpetas Rogan, kus juures ta filmad ahwardawa kõike omandasid. John punastas, sest ta märkas Rogani imelgergeste loitma lõõnud armukadedust, ja ta ruttas sellepärast teda rahustama.“

„Ara ennast ärrita, kallim, see on niisugune tühine armulugu, mille peale tähelepanemist ei maksa juhtida.“

„Küüsi armulugu, kui sa seda arwad,“ sõnas Rogan terawalt. „Sina awaldad tale oma armastust ja iife, aga seda ei mõista keegi paremine teha kui sina. Ja mis siis kui ta ka sind armastab? D, palun, ära waata mule mitte niimoodi otja — ma tean, mis ma ütlen. Ulu mind, sa raistad ainult oma aega, ja on olemas ka teifi naiste-rahwaid, kellele ja oma tähelepanemist wõid kinkida.“

John punastas uueste ja oli natuke segane, sest ta teadis, et tal õigus oli.

„Muidugi,“ seletas ta, „widasin ma seda nupulaks teoks, selle linna kõige iifasama tüdrukuga peale mõju awaldada.“

„Muidugi, muidugi,“ kordas Rogan. „Ea siis — oled sa ka hästi tuntud inimene siin linnas?“

„Seda küll, aga sellega ei wõi veel raha teenida. Aga nüüd on silem aeg, et ma oma tööd alustan, sest ma tarwitan raha ja, usun, et ta ka finul külge mööda maha ei jookseks. Ütle ainult üks sõna, Rog, ja ma olen iga asja peale walmis, sest ma tean, misjulguse tarkuse tõttu ma ennast wangistan.“

Rogan mõtles filmapiilt. „Misjulgused kawatsused finul on?“ küüsis ta.

„Noodsamad, mis ennegi.“

Rogan muutus veel kahwatumaks, kui ta oli. „Mis ei wõi sa targemat, usaldawamat talituswiisi?“

John raputas pead. „Nood, nõndanimetatud usaldawamad talituswiisid, ei ole nüüd enam kohased. Miuu seas arataks see kahelust, kui ma siin kufagil kuuremal arwul postattfiid, obligatsioonist wõi bõrsepaberist tahaksin ära müüa.“

„Aga sinu wana tegewusewiis on nüüd hädaohlik,“ hüüdis Rogan.

„Mis on siis finul dieti karta, Rog — et iife korraga nõnda ettevaatlikult saad? Walitse jälle ennast! Seda plaani, mida ma wäljandelnud olen, ei ole ftamaale veel keegi tarwitanud.“

„D, sa pead seda mule ära seletama,“ hüüdis Rogan waimustatult ja lütkas kaks tooli lamina ette, kuna ta meesterahwast kae liigutusega oma kõrwale istuma kutjus.

„Ei siis — ma kuulan,“ sõstas ta uudishimulikult.

(Järgneb).



Rustaw Nestra,
Sartuist.
Tegewas sõjawäes.

Alfred Mendel,
Tallinnast.
Tegewas sõjawäes.

Woldemar Sibul,
Helmest.
Siberi kaitna sõjawäljal.

Mihkel Lõiw,
Wõrust.
Sõja algusest sõjawäljal.

August Bormann,
Wõrumaalt.
Wõtab juba 3. sõjast osa.

Wabadusepüha sõjawäljal.

Terwet ühekülgist, igawat, maast'ku täidab kewade-hommiku pühalit waitus. Suur püha avaldab ennast oma olemasolemisega suures looduses. Ei kufagil ainukefti tihku ega lahtu; näib, kui hingat' puhtades kõit selle wägewa wabaduse-püha mõju all, oma tegewuse wäsimust. Ja inimese igapäine, nüri mõte, ning tundmuste hull kui hõljaks kufat'i kõrgeimal, taugemal, kus on pühadus, kus on päite, mis pühadust toob; see on püha, suur püha . . .

Meie wäerinnalt ei kosta — ligidalt ega taugelt, ei ainustki wautu, sest waba Wenemaa pojad ei taha seda suurt püha nende äroneetud paukudega reostada. Uga waenlane, tema on weel nii metfit, et ta sel päewalgi „rahur“ pidada ei mõista — kostawad tumedad mürtjud ja nendega ühes tulewad kiunwad saadetused — „üle piiri“ — Saks militarisimusest, demokraatlike Wenemaa pinnale. Mõnefordse lastmise järele waitib ta waenlane — wist tunneb häbi — ja siis on terve päew waitne; ainult taugelt, taugelt kuulub mõni üffit pauk, kõue tõminana

Kõrgel sinises kewadeõhus, walgeid sulgpilwa mõõda wurisef musta tombuna Saks aeroplan, nagu raifakull saaki otstides. Ruuse oksteqa äravõimitud-postide küljes lehwimad wäiksed punased lipud, pehmeist tuulest tõngatuna, siia, sinna, nagu wallatud lafjed. Wäiksetest kõrgemal hõliub suur lipp tuldtähedega. Ta wistleb ja wäänleb, just kui tahaks end warda küljest lahti rabeleda, ja siis — weel wamatalt, weel punasemalt lehwida, kõiki enese alla mattes . . .

Aufartus ja pühalit tunne asub rinda, kui sa neid lip-pusi oma pea kohal lehwimas näed. See on mingisugune salapärane suure wõidu pant, mis lootust annab weel wah-wamalt wõidelda, weel punasemalt neid riideid wärwida; see on tegu, mis sõnades atwaldada ei saa — sõnad on selle tundmuse jaoks liig lihtsad, wäiksed, liig ebamäärased.

Sabatfin näha kodumaad ta tuhanded lippude lehwimuses Sabatfin näha neid sinise must-walgewärwiliste lehwikute hulka, ning heita ennast nende pehmele kaijutu-lesse ja uinuda seal õnnes, mis suur ja püha . . . Ruid siin wole peale punase õrnemat wärwi. Ja siin ongi ainult ta õige koht, sest seda werd, mis siin on jooksnud meie poegade rinnust, seda on nii palju, et sellega mitte üffi liwud — sellega wõiks kõit lilled, õrnawärwilised, punaseks tehr . . . Uga nende lehwikute rohtus on wõidu sümbol neilt, kes langefid wabaduse ja wägivalja ohwrise; ta on pandiks meile, kes meie weel elame; on pühaks wõidumär-giks meie tulewatele põlwebele, et werega, ainult werega ilma wabadusele ja õiglusele alufed rajatakse. Ogu muld teile kerge, kodumaa pojad, siin wõeral pinnal, kes langefit enne suure, uue elu algust! . . . Teie mälestus on meie püha! . . . Ja kui langeme meie, teie elusjäänud wennad, siis teame, et me wabaduse eest langefime, ja — meie mä-lestust austawad meie lapsed, tulewiku parematel aegadel.

Päite läheb looja. Ta on niifama punane, kui maas-lehwimad lipudki. Nagu julgustufeks, et ta homme jälle

niifamasugufena tõuseb, wärwib ta pilwed punaseks taewa-rannal ja puud niifama maas madalal.

Tuleb õõ — salapärane, unistaw kewade-õõ. Tuhand-ded mõtted lendawad mu ajudes, nad ei lafe mind uinuda, waid pe wad weel kaua ärtwel. Tuul tabisef salalifelt, kui oleks laulmas õõ-waimud imelift wiisi, mis pühendatud minemiku wõitlustele ja tulewiku uuele elule . . . Selle kewade-õõ tabinas saadan sulle oma südame salajamad soo-wid, mu kallis kodumaa. Püüdke neid kinni, lepitud ja nurmed, kus ma lapsena mängisn. Püüdke neid kinni, lastuwad merelaened, liiwafel rannal. Sa meril! Sa olid mu hing, sa olid mu waba selfiline, seit ja polnud kellegi walitsufe all — ja wõisid mässata, millal tahtsid, wõisid naeratada, millal tahtsid. Maa üle walitsesid aga timu-tad — lepitul ega wainul polnud wabadust.

Sul pole suurt rikust ega uhtust, mu kodumaa, aga sul on üks warandus, see on — su poegade armastus. Ja see warandus on suurem, kui kõit muu maailmas . . .

Uleg. Timm.

Sõjawäljal 18. aprillil (1. mail) 1917.

Nikolai Romanow põgenemisel.

Warsti peale wangiwõtmist läks Nikolai Romanowil lorida ära põgeneda. (Ei ole tarwis ehmatada, nüüd on ta ammugi jälle puuris).

Rubas ta lossist wälja peases, see ei ole weel kindel. Tõendused lähewad mitmeti lahtu. Ühed ütlewad, ta pu-genud pesutorwi ja nii tantud tähelepanematalt wälja, tei-sed kinnitawad, et olla tingimata kaminast korstnasse läinud ja siis seda mõõda wälja roninud.

Uga see on iseenesest hoopis kõrwaline asi. Kindel on: mõned päewad oli ta jooksus.

Kõhe peale wabats peafemist ostis Nikolai juukselõitaja juurest paruka ja punata walehabeme. Tal läkski lorida õnnelikult Petrogradi sõita. Pealinnas on ju palju häid endisi kõrtsusõpru, kilap sealt siis ta ulualust leiab.

Ühel Newoski nurgal tuleb Nikolaiile suur rahwahull mässulaulust laulbes wastu. Kantatse meripunaft lippu.

Punast lippu nähes, lööwad ta põlweid kangeste wäri-fema ja mees hoiab pelglikult nurga taha. Smelik — ini-meje weri — mis ju ta punane, tegi ennemalt südamele aina lõbu ja rõemu, aga nüüd punane lipp. Ta ei saanud jellest aru, mis hull mõju sellel riidetükil ometi on.

Seal näeb Nikolai äkitselt enefe lähedal pika kuuwetanud mehe kogu. Kurat wõtku, see on ju'endine Geštimaal kuberner, wana Korostowets: Noh — mis nüüd wiga! Truumat teenijat mul kogu riigis ei olnud. Uga mis pagan — Nikolai waatas aineti — ta temal punane lint rinnas ja mõrises aga marseljeset.

Uga mis ja häbaga teed ja pea on õhtu käes. Prae-gufel ajal ei wõdi ju kufagil kanali talbal ta mitte magada

Nikolai haaras Korostowetsi hõlmast kinni.

„Mis sa, selfimees, soovid?“ küsis Korostowets, aineti tundmata punase habemega piiratud näkku waadates.

„Kas sa mind siis ei tunne?“

Korostowets filmitseb:

„Hää! nagu oleks tuttav, aga selfimees, tdepoolest ei tunne.“

Nikolail tuleb äkitselt walehabe meelde.

Kohe tõmbab ta Korostowetsi nurga taha ja ilmub sellele oma diget nägu.

„Sina, sina,“ jostatab Korostowets, selle juures hirmuga sümber waadates. Ta läheb-jalad lööwad nagu külmatõbisel wärtsena.

„Mine, mine ära! Kas sa ei näe, mis mul rinnas on? Ma olen truu uue korra mees, ma olen sotsialdemokrat, sotsial-revolutsionär, anarhist, maksimalist.“

„Olgu nüüd kudas on,“ lausub Nikolai paludes herra'e.

„Ega ma siis ometi õhwoõndi kanali wõi hüpata. Annad mulle ulualust? Ennemalt saime ju wäga hästi läbi. Tead isegi — igajuguste su wäewalla tegude kohta pigistasin silma kinni.“

„Oled sa peast ogar,“ hüüdis Korostowets. „Mina uumeelne inimene. Mina, kelle hing ja ihu revolutsiooni tules põleb, mina, kellel punane lill rinnas, minu käest tahad sa ulualust? Ei — mu poliitiline ufutunnistus käsib sind lohe wangi anda.“

Ta Korostowetsi firutaski oma pikka lahja laela wälja, et wõimtu leida, kelle läte Nikolaid toimetada.

Silmapiilk oli kritikalil. Revolutsion oli wana tutwuse mõju häwitamud.

„Dota — pea,“ ütles Nikolai. „Mul on pässi wärwli wahel mõned kuldtilid. Kui need — kas siis wahest?“

„Sõm — see on teine asi: Nendega wõin tööraha liikumist toetada. Aga sellepärast ei saa ma sulle oma juures ulualust anda, sest ma olen läbi ja läbi uue mõtte mees. Peats sa teadma, kui kurabi hästi mul „marxsele“ läheb, laulan seda iga õhtu enne magama minemist. Aga wota. Mine Gestimaale, seal eht wõid ulualust ja wastu-wõtmist leida. See on seal hõwitaw rahwas. Mäletan: rõhust ja kontisid neid igatpidi, nii kui iganes mõislin, aga nad saatsid mind haruldase palawa tänu tundmisega ära. Põharad olid neil silmis ja tegid mu nime enda juures jäänawaks. Sinna wõitfid minna. Otsi minu aegsed linnafad üles — pagan — ah, mõni mees nende feast wõtab sinu tingimata wastu.“

„Ära siis sellest kellegile sõnagi lausu.“

„Ets saa näha. See käib minu kui revolutsionäri südametunnistuse wastu. Ets see olene asja oludest.“

Ta Korostowetsi lausutas saladuslikelt näppu.

Nikolai sai hästi aru, mis Korostowets sellega ütelda tahtis.

Rõwereti põikuliitfatest läbi ruttates, jõudis Nikolai Balti wärsalisse.

Siin oli rahwatung suur ja endine keiser jäi kaugele jahasse seisma.

Ta oli puruwäsinud, waewalt seisis jalul ja ristluud walutasid kangeste. Ometi trööstis Nikolai ennast sellega, et Tallinnas hea ulualuse leiab. Ta mäletas seda weel selgeste, kudas teda ennemalt seal alati suure waimustusega wastu wõeti, kudas koolilapsed tugewaste pandi hurra kühendama ja kudas kogu linna ja maa eistus tale alati jaama peal au andmaks käis ja teda selle järele truualamliste telegrammidega tüütas.

Äkitselt jäi ta ette harkis jalul ja räpaste riietega mees seisma. Ta nina pealt oli tükk nahka ära löödnud, kuna näppude wahel kustunud sigarijuppi hoidis.

„Hei selfimees, kas lubaksite mulle sigari otja tuld.“

Selfimees, mina tema selfimees. Pealegi oli Nikolaille see sõna hoopis wõeras ja tundmata.

Ta wastas põlastusega:

„Mis selfimees ja mulle oled?“

„Oh, oh —“ ütles mees ja ta nägu läks wiha päraft punaks: „Näete, see mees siin ei taha selfimees olla,“ hüüdis ta teistele. „Tema on wanatorra poolehoidja. Kõik wõib mõni Nikolai nuuskur.“

Tõusis jahas segadus ja wihasste meeste rufitad kerksid Nikolai nina alla.

„Kes sa oled? Mõni wana korra mees? Kas hoiad Nikolai ja ta kannupoiste poole?“ küsisid hääled läbisegamine. Isegi üks püüdis ta habemest kinni jastada.

Weel digel ajal tuli tale hea nõu ja Nikolai hüüdis: „Maha Nikolail!“

„Waata, nii on dige,“ kinnitasid mitmed. „Ei — tema on ta revolutsiooni mees.“

Segadus wõitis ja ta jõudiski jahas piletilasja ette, kust ta pileti Tallinnasse wõttis.

Kõh, niijugust teelonda po'nud ta ennemalt sõitnud. Kuni Gatschinani seisks ta lihtsalt puhwritte peal, sest rong oli nagu kilufarp täis tuubitud.

Rong sõitis endistest keiserlikkudest jahieadadest mööda, kus ta oma ajal tulba külge seotud jänese maha põmmutas; siis paistis walged palee müürid. Punane lipp lehwis katusel.

Gatschinast läks hull inimesi maha ja et puhwritel kälm hakkas, uni ka wägisi waewama tikkus, pugest ta aralt ja ettewaatlikult waguni koridori.

Nikolai istus esmalt kitsas koridoris ühe lasti oisas, aga pea tõrjuti ta sealt minema. Wäljastäigu kohas oli weel weidi ruumi ja õnneks sai ta sinna, kus niijama nurgas tulkus.

Wäsinule on uni kõige parem troost ja alles siis ärtas ta, kui rong juba Narwas peatas.

Kõht oli hirmus tühi, otse walutas.

Ta tahis is puhweti rühtida, aga seal tulid tugewate küünarnukkidega mehed ja lütkasid Nikolai kui takuloonla kõrwale.

Õnneks juhtus ta wäljasi eest korwinafest paar dige musta prantsaia ja kaks sinutala hingehinna cest saama.

Kogu elu aegas ei olnud ta toidust niijugust lõpmata mõnusat maist t tunnud.

„Kui weel kudagi elus jalule pääsen,“ otjastas ta enesest, „siis hakkamata filmutalu kaswarama.“

Narwast Tallinna poole sõites, leidus wagunist juba weidi rõhlem ruumi, nii et Nikolai sai pingi ääre peale toetada.

Juimesed kõnelesid suurest Wene revolutsionist. Pea kadus jutt Rasputini, mäsude ja wiimaks iegi Nikolai peale.

Seal pühtis üks haigete filmadega naine põlle nurgaga punetawaid silmi ja ütles haleda hädlega:

„Ei tea kudas ta waelekele käsi praegu käib. Tea kas ongi teisel leiwa tükkigi suhu pista. Tuleks ta praegu minu poole, mina ei keelaks, annaks tale tõeste suutäie leiba ja liha.“

Need lihtsad südamlitid sõnad awalbasid Nikolai peale niisuurit mõju, et pea nutt kuru tungis ja ta ennast kõwaste selle wana eidekele wastu surus, kellel nii jõe ja ofawõitlik süda rinnus tulkus.

„Wõi tema nüüd nähjas,“ arwas keegi. „Kõik on enesele nagu eht angeldaja lunagi, tubliste suhtrut ja peenikest jahu tagawaraks tasfinud.“

„Mis mul nüüd sellest Nikolaiist enesest,“ kõneles keegi noorem naisterahwas, „aga näete, tütardest on kahju. Kes neid nüüd enam wõtab. Ega hooli teistest liht külapoiast enam.“

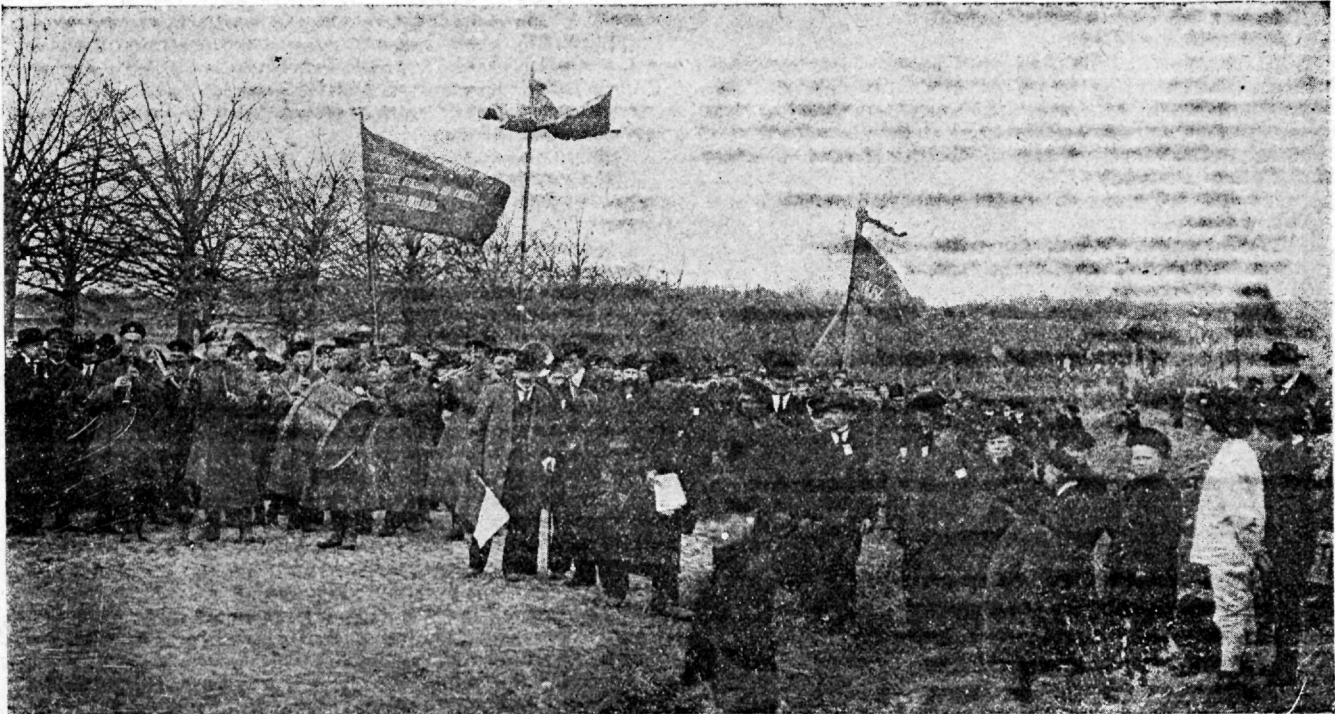
Selle peale ei olnud Nikolai ise ennemalt tdepoolest mõtelnud. Ka tema sai asja tõsijest seisutorrast aru. Tdepoolest tema tütardest pole midagi peale hakata. See tundmus oli isa südamele wäga mõru.

„Oleks muudu weel,“ kõneles esimene naine, „ega lapsed süüdlased ole. Aga kes pagan käsits neid selle Rasputiniga . . . Näe, ilka häbiplakk küljes — mine pese see nüüd maha. Kirjutawad aga wastamisi — kõi inimesed loewad ja naerawad. Kõh — kes see tahab omale niijugust tella laela siduda.“

Juimesi tuli igast jaamast juure, alatud kõne kattenes ja warsti hakkasid ka Tallinna tornid paistma.

Jõutigi wärsali:

Nikolaille tuli meelde, kudas ta ennemalt nii mitu korda oli sija sõitnud. Kudas siis kõi teiste oli. Wastu wõtma tulid kõi linna ja maa isad — mitmet moodi kerjatud



J. Deterini ülesvõtte.

Esimene waba 1. mai Tallinnas. 8000 inimest juur rongikäik Kopli tehastest linna poole.

Luued seljas ja pähe õpitud laused suus. Igalpool paistisid inimesed, iseäranis koolilapsed ridamisi üles seatud, ja neile anti energilise rusita wibutamisega märki, et tugewaste liikendatid.

Näidid ei olnud midagi selle taolist.

Nikolai walgus ühes inimeste wooluga watsalisk uulitjale ja sealt puisteele. Mõõda jooksis poisike kimp, aja-lehta kaenas.

Nikolai ostis „Meie Matti“.

Piltist waadeldes lehwis wihane naeratus üle ta enese palge. Seal oli pilt, mis Aleksandrat Rasputini süles kujutas.

Nikolai silmad lätsid lahti. Ets tema olnud seda ju ennemalt ifegi näinud, kuid mingit halba ei leidnud ta selles: Rasputin oli ju tale püha mees, aga näe —

„Kus kurat mu arusaamine ennemalt oli,“ urises ta ja pigistas lehe peos kottu.

Uueste tuli Nikolaiile ta seisutord meelde. Mis siin siis peale hakata? Kus on need, kes wana Korostowetsi kiituse lauludega ära saatsid, kus need on, kes teda oma ajal hurra hüüetega wastu wõtsid?

Linna walitsus? Ta kallid ja truud poliitseinikud? Ta alandlikud kui kotalikud koerad nuuskurid. Kui ilusti see kõik ennemalt oli sisse seatud. Kudas nuuskurite parwed igalpool hiilisid ja kardawoid niihästi jala kui ratsa, inimeste sõimates, nuutidega laiali peksid. Kui ilusti see sellel ajal kõik oli wälja töötatud ja korda seatud.

Saatan wõtku, sellest eestujuliseft korraft oli Nikolail lahju.

Lontides läks Nikolai linnawalitsufesje, kuid wastu astus tale tige miilitja mees.

„Mis sul waja?“

„Kas ei saaks linnaisadega kottu.“

„Mis ja neist tahad?“

„Noh — ets nemad ole itka ometi need mehed — need

jamad mehed, kes warijewate põlwedega oma ajal Nikolai wastu wõtsid.“

„Nikolai? Keda Nikolaid ja räägid?“

„Mitu Nikolaid meil siis on?“

„Miilitja mees waatas terawalt.“

„Sina? Kes ja oled, et niisugust juttu räägid. Meil ei ole mingit Nikolaid. Meie linnaisjad on kõit rewolutsionärid. Käiwad punase lipuga ringi ja laulawad sõõgi alla: „Rauem me' raudu kanda ei tahra“. Kes ja oled — ma pean sind kinni wõtma. Sa oled igatahes kahtlane.“

Ja mees haarati kinni ja wiidi miilitja kottu.

Kohtu esimees oli wana halli peaga, aga tultje loomuga ja krahina jutuga herra.

„Miks te selle mehe siia tõite?“

„See on tingimata wana korra mees. Ta kõneles Nikolaiift.“

„Wõi nii. Sei, kes ja oled?“

„Ma — ma —“ ümises Nikolai ja kcatfis kõrwataguft.

„Ma olen Wanka Kapskoi.“

„Kus ja elafid?“

„Koplis barakkis.“

„Aga mis Nikolaid ja ottsid. Kas ja ei tea, et Nikolai manqis istub. Meil on uuendatud Wenemaa, uus kord. Meie ise oleme kõik kas sotsjal-demokratid enamlased wõi wähemlased, eht jälle rewolutsionärid. Aga mis sina oled?“

Nikolai mõtles.

Kui juba olla, siis muidugi täitja. „Ma — ma olen anarchift,“ ütles ta warijewal häälel.

„Noh, hea küll, wabal maal wõib kõit olla. Laste ta rahuga minna. Aga pidage — kudas teie neist sündmusteft siis ei tea.“

„Din kolm nädalat kõhutõbes ja igaliks hoibis selle aja jooksul minust eemale.“

„Noh, hea küll, aga pea meeles, et teine kord rewolutsionari ajal enam kõhutõppe ei jää. Selleks on päraft aega, kui see möõdas.“

"See küll, katsun meeles pidada."

Nikolai tuli nullitsale.

Ta sai aru, et ta siin Tallinnaski midagi ei ole peale hakata. Mis teha. Kas veel mõnesse kohta sõita? Aga kust seda paremat kohta leiad. Kust leiad niisuguse paiga, kus praegusel ajal punased lipud ei lehvii, marseljeeset ei laulda, ning Nikoloid ei künata. Muidugi jorutab ta linna-isa sõõgi alla "marseljeeset".

Niisugust kohta ei ole kogu Weneriigis olemaski.

Mis teha?

Nikolai toetas niiste müüri vastu ja mõtles.

Kurwalt naeratades tuli ta otsusele.

Ei ole teha midagi.

Ta keeras müüri kohta sisse, kiskus oma walehabe eest ära ja ütles:

"Ääete, olen Nikolai, võtke mind kinni ja aidake prii leida otsta."

Nii ta tehti ja juba järgmisel päewal sõidutati ta prii küübiga Petrogradi poole.

Notes.

Bete ärkamine.

Just nagu kohtudes ärtawad weed, tohmawad, paisudes otsiwad teed, rusuwad, muljuwad üles ja alla, tahawad peafeda kaane alt walla, hoowata wabalt, kui sooniski weri, sinna, kus mähiseb, wahutab meri, sinna, kus lained kõik wõitluses keetwad, kõrgemad nõrgemid haarawad, söowad, sinna, kus kajakid karjatab torm, püha ei ei ole, kus, ainusti worm, sinna, kus raamidest waba on ilu, sinna, kus isegi surmgi on elu, — sinna, sinna tahawad weed, sinna poole nad otsiwad teed . . .

Henrik Saar.

Revolutsiooni ohwite matus Petrogradis.

(Meie pildi juure 3. lht.).

23. märtsil mattis revolutsiooniline Petrograd, neid tangelahti, kes oma elu wabaduse eest annud. See oli sügaw leina päew, aga ühtlasi — revolutsiooni kõrgesuurem wõidupidu, sest et matus hõlgawaks revolutsiooni paraadiks kujunes.

Matuselt mõtsid osa peaaegu kõik pealinna täiskaswanud elanikud. Suurepärane rongikäik läbi Maasi wälja, luhu revolutsiooni ohwrid ühishaudadesse maeti, algas hommiku wara ja lõppes teistöö pauku. Ja see sadatuhandete ennenägemata kokkuwool pidas algusest lõpuni ennaist imestamisewäärt korraldult ülewal.

Raitsefõne.

Herrad wannutatud mehed! Waadate selle lolli peale! (Raitseja näitab näpuga süüaluse peale, kes seda kuuldes näidata püüab, et ta naljast aru saab, kuid see ei õnnesta tal mitte.)

Herrad wannutatud mehed! Pöörate oma tähepa-nemist selle inimese peale, keda ühes kõige raskemas ture-teos, mitme naise ydamises, süüdistatate.

Juba tema nagu räägib palju. Keegi wõeras, kes juh-tumist tema tahelkanda lau'atamise puhul kirikus oli, ilma et teadnudki oleks, kes kedagi omale meheks wõi naiseks

wõtub, sai tema näost lohe aru, et tema see peigmees on.

Mis asi sundis aga teda, õnnetu, niisugust lolli kuri-tegu tegema — tahetsa lorda naist wõtma? Kas igawus? Wõi wõttis ta need naised kõik kogemata? Ehk on see juba tema loomuses, et ta muidu elada ei wõigi, kui peab alatafa naita wõtma?

Ei! Koaniste mitte.

Nende küsimuste peale on ainult üks, see on, waban-dage — kats . . . ehk, ei! — ma tahfin ütelda, — üks wastus . . .

Sabad ja naisõigustus! Herrad, enne kuritegu, see on, enne abielu, teenis see õnnetu noormees oma igapäe-wast leiba (ta küpsetas seda ise kodus piirituse lambitese peal) palehigi sees. Ta täitis Metallitorude Ühisuse teise raamatupidaja kohuseid, sai ümarguse kuupalga 76 rubla 37½ kop. ja pidi kontoris päewas kümme tundi katseist-kümmend tundi istuma.

Soolitseja naisterahwa kae ja waba aja puudusel ei saanud ta mahti omale toitu muretseda, see on, teie ehk saite juba minu sõnadest aru — sõõgiisu idukas teda, õn-netut noormeesi, turjale teele!

Herrad, meie elame edenemiste ajajärgus! Mõõdas on ammu neid ilusad ajad, kus meesterahwas-metslane weel sunnitud ei olnud oma paremat päewa aega kufagil ametikohas mõõda saatma, waid püüsi wõi malaka selga wõttis ja metslooma wõi linnu jahile läts.

Niisugune lihtne toidu muretsamise wiis on, kahjuks, ammu kadunud. Niisugune toidu muretsamise wiis on moodist wälja läinud.

Jah, praegusel ajal on isegi raske inimest ette kujuta-dagi, kes linna mõõda prantslaja peale jahiti peab, püts, taigas wõi ling käes.

Teie kõigile on selge, et praegusel kulturalisel ajal inimene, kes ilma oma waranduse maha müümiseta wõi enesetapmiseta paar naela saia tabab saada, kas ise peab sabasse minema ehk oma asemele kedagi teist saatma.

Herrad! Kes käidab praegusel ajal konka konduktori, pagari, postilandja j. n. e. kohusi?

Naisterahwas!

Pagari äris, kus kaebealune saia osta tahtis, oli müü-jaks naisterahwas.

See oli esimene werstastost meie kaebealuse hukatuse teel. See naisterahwas oli inetu, kuid hea südamega. Jah, ma ütlen, waga inetu.

Uhe sõnaga, kate inetu naisterahwas.

Et paari naela saia saada, pidi õnnetu noormees ta-walust tarwitama.

Meelitamise ja tühiste lubamistega sai ta müüjanna nii taugele, et see tale ilma järke ootamata saia andis.

Pita peale tüütasid aga ainult meelitamine ja tühisted lubamised müüjanna ära.

Waja oli midagi tangemat abindu tarwitada.

Ja üks fõrd andis õnnetu noormees tale tühja kõhu sunnil meeletu lubamise.

Herrad! Olets kaebealune autu inimene olnud, ta ei oleks oma lubamist mitte täitnud. Aga ta oli aus ja sai oma aususe eest selle kae ja südame, kes tale ilma järke ootamata saia müüis.

Teie saate muidugi aru, et aus inimene mitte ainult saia ei ela ja sellepärast pidi ta mitu armulugu korraga ette wõtma. Tal oli supi jaoks liha waja (tagajärg — abielu). Oli waja piima (jälle abielu), saapaid ilma järe ootamiseta (abielu) ja nõnda edasi. Iga müüjannaga läks tal nagu saiamüüjannaga.

Uhe sõnaga, tarwiliste toiduainete muretsamine tegi selle õnnetu inimese seitsme naise meheks. Ja wiimaks, tahelkanda naise pidi ta sellepärast wõtma, et ta oma abi-elu mehe armastust naise vastu üles näidata tahtis.

Herrad! Ta pidi maiusasjade poe müüjanna ära wõtma, et oma seitsmendale naisele pulmapäewal karbi kompekka kinkida (mida sabas oodates wast poole kuu pärast oleks kätte saanud).

Herrad! Ma palun teilt kaas'undmust selle oma enese liig-aususe ohwri vastu."

Old lady.



J. Deterini "Ülestõde."

Esimene waba 1. mai Tallinnas. Wene turul, teel Kadriorgu.

Uus ajaloo kirjutaja.

Nikolai II, kes Tsarstoje Selo palees kinni on, hakkas oma walitsemise ajalugu kirjutama.

C e s s ö n a.

Ühel pimedal ööl pääsis nende ridade kirjutaja suure kawalusega wahtide wahelt läbi, kes endist keisrit wahiwad, endisesse Tsarstoje Selo keisri lossi ja tõi sealt walewõtmega abil, kirjutuslaua sahtlist keisri käsikirja ära, peal kirjaga:

"Minu walitsemise ajalugu."
Eoon selle „ajaloo“ sifu sõna sõnalt.

I.

Wiimaks ometi saan ma oma walitsemise ajalugu üles kirjutama hakata. Warem ei olnud aega: kord segas see, kord teine. Peab ütleva — walitsemise peale läheb kole palju aega: seal wõta seda wõi seda wastu, seal pea sellele wõi sellele kõne, seal kirjuta oma nimi alla. On ka niisuguseid päiwi, kus sa minutiks ei saa troonil istuda. Ja mis keiser see on, kes troonil ei istu. Mina saan wäga hästi oma kohustest rahwa wastu aru ja ei saa palta mitte muidu . . . Kohuseid on keisril palju, aga mis löbu turned ja neist? See on kõik, kui alamad igal sündsal ja mitte sündsal filmapilgul „Sumal, keisrit kaitse ja!“ üürgawad.

Surmani ära tüütanud on see laul! Aga peab kuulama ja weel hea näogi tegema.

Waat, sull' säh „Sumal, keisrit kaitse ja!“

Niipalju, kui nad ka ei laulnud, itkagi Sumal ei hoidnud . . . Mõttas!

Aga miks lohe nii laugele minna.

Ugan oma lapsedõwst.

II.

Mäletan weel, kui ma poisikene olin. Minu papa oli suur paks punase habemega mees. Ja jõi palju. Igal waitsejal, ma arwan, on oma armastatud ajalooline lause.

Minu ametiwennal Heinrich IV oli tuntud lause kana kohta supi sees, Ludowicil: „Niit — see olen mina,“ tetsel Ludowicil: „Pärast mind tulgu wõi weeuputus,“ aga minu papa külgeharjunud lause oli:

„Rõigest ühe pitsi peale ei wõeta weel „jatustat“.“

Ma tahtsin selle lause ka tema ausamba peale wälja raiuda lasta, aga mamma seisis wastu.

Ma walisin ka omale oma ajaloolise lause:

„Lugesin heameelega.“

Palju, palju muret tegid mulle need kats äraneeatud sõna. Wabel loeb, Sumal teab, misuguse sõnniku läbi, aga ikka kinnitab: lugesin heameelega, lugesin heameelega. Ükskord tüütas see mind nii ära, et ma oma ministrite ettepanekutele oma isa teist ajaloolist lauset peale tahtsin kirjutada:

„Roristage see siga minu eest ära!“

See oleks palju parem kõlbanud.

III.

Mispärast ma trooni pärijaks sain, ei tea ma ifegi. Ükskord nutsin selle üle terve päewa.

Papa kutsus mind oma juure ja ütles:

„Sa pead naise wõtma.“

Ma sain pahatets ja wastasin:

„Sea küll. Mul ongi juba üks preilikene pruudiks waadatud.“

Papa wõi peaeagu minestusesse langema.

„Mis sa räägid, mis sa räägid?!“ karjus ta. „Ras Wene keiser wõib omale Wene neidu naisets wõtta?! Sin gimata peab naine fakslane olema!“

„Aga mulle, papa, meeldib wenelane.“

„Palju, mis meeldib. Ei wõi. Sarnis on wõrepuh.“



Saksa Willu nägu sünd- muste puhul.

1. Saksa Willu näo ke
hiilgas enne sõda;
„Wilhelm Suureks“ mõteldi
nimetada teda.

2. Aga Ida-Preisimaal
Juba Wene mehed.
„Willu hiilgas kadumas,
Kirjutasid lehed.

3. Prantsuse ja Belgia
kuulutasid sõda;
Willule ta näo ke ju
ilmutab näüd häda.

4. Isegi Italia
Sõpingust läi lahtu,
Willu vastu haaras ta
Sõjakirwe pihku.

5. Lürgimaa, Bulgaria
Lätsid Willu poote,
Aga wa' Rumenia!
Läi Willu vastu noole.

6. Willu, läsi aprast läis:
Berdun, Marne, Riia —
Igaft kohast sai ta näüd
Wastaste läest läüa.

7. Wee all sõbib Willule —
Seal tal pisut ebu,
Aga nälg ja puudused
Ahwardawad kadu.

8. Wene revolutsion
Rõhus Willu maha:
„Ega Wene walitsus
Rüüd rahu teha taha!“

9. Mõis läks lahti Saksamaal
Willu lõõdi maha.
Rõit, mis tema hiilgusest
Järel, on siin näha.

3. Kuulipilduja.



tust alal hoida. Meie arwastme heats sulle Sakseni Alieet
naifets walida.“

Ma ei läinud ka sõnu taskust otsima:

„Aga mina arwastin heats teda mitte wõtta. Rah
mõni roog — sakslane!“

„Aga mina arwan siis heats sind troonist ilma jätta!“
ähwardas wihane isa.

Nutsin siis selle peale, nutsin ja arwastin heats Alieet
ära wõtta.

Saime tuttawaks. Sakslane, nagu sakslane. Nägu
on meeldiw, puhast, aga tige. Küll ta wõft mind itla saa-
gima hakkab.

Nii ta oli.

Aga ma leidfin ka, millega teda pahandada — algasin
Saksamaaga sõda. Las' wihastab.

Aga tarwis torrast rääkida.

IV.

Roh, siis krooniti. See ole Moskwas 14-al mail.

Rõit, teda kroonitud on, teawad, mis suhtur see kroo-
nimine on. Wõftid nii ära, et ei tunnegi, kas on enam
jalgu all wõi ei ole.

Süis panin ta esimest korda Monomachi kübara pähe.
Tõeste, raske — neli naela kaalub. Luuletajal oli õigus,
kui ta laulis:

„Oh, raske Monomachi kübar!“

Ja kust luuletaja seda teadis? Kas ta tõeste omale
selle kübara pähe pani? Imetit.

Kui keegi teaks, kui raske on keiserlikus paraadi mund-
ris, keiserlikku wärsanagemist ala hoida: walitsuse tepp
ühes läes, riigidun teises, t'oon see wajub filmade peale
ja jalad jääwad selle suure walge karwamantlisse kinni,
et tutu wõi pitali.

Raske on wõidetud mees olla.

V.

Sain palgalehe järele oma aastapalga 24 miljoni kätte.
Seda on, muidugi, wähe, aga läbi saab.

VI.

Selles peatüüis tahan ma rääkida, kuidas ma sõdasi
pidasin.

„Roh, esimene oli hoopis wäike. See oli siis, kui ma
alles troonipärija olin — Jaapaniga. Sõda oli õnnetu.
Mõnesuguste usuliste pühaduste teotamise eest sain ma
Dtsu all pea peale löödud. Raua mõtlefin kätte maksta.

Teine sõda. . . Ehl, see ei õlnudki sõda, waid niifa-
muti — nali. Üksainuke lahing oligi — sõdõnta wälja
peal. Seal ei wõitnud keegi.

Kolmas . . . Wiimaks õmeti päris sõda — Jaapa-
niga. Küll ma teile Dtsut näitan! Sõdõfin. Sõda lõp-
pes, kahjuts, wiigi peal. Jaapanlased said Port-Arturi,
meie — pool Sahalini saart. Süisti, Sahaliniga tuli wiift
ekfitus. Nagu ma mäletan, oli see saar enne sõda terwelt
meie oma. Roh, pole kahju! Nagu räägitakse: wõta
Mart, mu Mari!“ Ükskõit, Sahalini peal ju keisrikõja,
kõõftri ega kroonu maid ei ole.

Neliäs sõda oli minul kõige õnnelikum. 9-al jaanu-
aril 1905 said wastased puruts lõõdud ja nad põgenesid
suure häbiga. Mina teisin palee atnal ja ise juhatafin
lahingut. Dõffel nägin ma unes Napoleoni. Tuli teine
nagu, kolmelandiline kübar peas, wõttis selle maha ja sõ-
nas: „Tere wõidurikas ametiwendi!“ Ma räägitsin isegi
unes wastu tahtmist temaga. Ta ei ole ju wõidetud mees
ja, teiseks, — taunis lahlast werd. Omawoli pruulikjaid
ma ei talli.

Wiies sõda — Saksamaaga. Oma wahel ütelda, al-
gasin ma seda sellespärast, et oma eidele hinge täis teha.
Las' wihastab. Aga muidu wõttis niisuguse ülemõimu
oma kätte, et hingatagi ei saa. Sõdime, sõdime. Ma
tahan ise wägede ülem juhataja olla. Tarwis on ka tõõd
teha. Ma ei taha ju muidu palka saada.

Roh, hallasin ülemjuhatajaks.

Selles ametis ei ole mitte ainult roõfid, waid ka õf-
lad. Siljuti, näitufets, teatati:

"Suhomlino on äraandja."
 "Ei wõi olla," inestasin ma. "Ea ajab ju nii tenasi
 naljajuttusi."
 Selgub, et itka tõsi. Waat' sulle naljajuttud!
 Sain kurvastatud, kui teate sain ja kirjutasin ajarvii-
 teks peale:
 "Lugesin h'ameelega."
 Wõraks tont ta seda lauset!

VII.

Roduste uuenduste wallas ei teinud ma ta sugugi
 wähe.

Juutide eest hoolitsefin enam, kui keegi teine. Mis-
 pärast siis wenerahwas alati rüüstamisi toime panebti?
 Küll Kuchinertis, küll Odesšas, Homelis. Just kui poleks
 minu traude al ma'e amet mitte põllupidamine, waid juudi
 sulgede noppimine.

Isegi Winesis oli „pogromm.“

Lugesin hea . . . Ptu! Wä ise tuleb keele peale.

Minu pea uuendus oli konstitutsion. Andsin ma ta
 päraist mitmesuguseid pahandusi, aga siis halas kõ l aega
 mööda waitseks jääma. Lehes seisib vea iga päew tele-
 aram- id: Kiitewis jäid 7 inimest waitseks, Odesšas — 14,
 Warsšawis — 5 . . .

Lugesin heamee . . . Sa!

VIII.

Wiimase ajal tunnen ma niisugust wäsimust, et otsus-
 tasin ennast troonist lahti ütelda. Küllalt waitsemisest.
 Ara on tüütanud.

Nii kirjutasin ka manifestis: „Arwamine heaks . . .“

Põlwili paluti, et ma tagasi jäetks, kuid mina olin
 kindel:

„Ei. Mitab. Waitsefin ju küll.“

Rahwas ja sõjawägi said, muudugi, wäga kurwaks.
 Oma kinimärtideks panid nad punased lindid rinda ja
 punased siorwad läte ümber ning mängisid leinamarssi
 „Mar'ellaise“.

Ja mul halas neist, waestest lastest hale meel ja ot-
 sustasin endamisi: kui nad mind weel tagasi paluma
 tulewad, hakkas uueste keisriks. Nad on ju ta hea rahwas.

Seniks aga arwasin heaks Tsarskoje Selo lossis elada.
 Wälja sõita kuhugile ei taha. Teed on pahad.

IX.

Waletan ma itka! Ja mispäraist ma ometi waletan?
 See on ju midagi sellesarnast: „Lugesin heameelega.“

Tõtt ütelda? Mitte mina ise ei ütelnud ennast troo-
 nist lahti ega „arwanud heaks“, waid tuli Gutschow ja
 andis mulle lõpuarwe. Ja weel nii häbematast lastis
 mind ametist lahti: ifegi tahte nõdalat ei ütelnud ette.
 Eht siis ma isa juba kuupalk ette, kui sa ledagi tahti lased.

Tahtsin Inglise maale sõita — ei lastal!

Mis wabadus see on? See on nagu senine juutide
 „elamifepiirkond!“

* * *

Lugesin kõit ülestirjutatud läbi. Kurw. Lugesin hea-
 meelega. Arwasin heaks alla kirjutada:

Wenemaa Keiser ja Siemalitseja, Poo-
 la kuningas, Soomemaa suurwärsst j. n. e.,
 j. n. e., j. n. e. Oh, Grišchal Oh, Sašcha!

—ts. (Ave.)

**Jutt ühest naisest, kes oma tute parandada
 wiis, ja uurmaakrist, kel jiiiski õiglane
 süda oli.**

Leenu Tuuletirtsul oli suur must punase laelaga kull,
 kes hommitul tella wiie ajal laulis.

Niipea, kui kull laulnud, lobis Leenu woodist wälja
 ja hakkas tööle. Ja tööd oli Leenu nii wali tegema, et



Nikolai Wiimase walitsufe all
 oli Wenemaal täielik wabadus
 eduteel edasi jõuda.

terwe päew otja minutikski näpp näpu kõrwal pöida ei
 saanud.

Leenu oli wanatüdruk, kull — wanapois; Leenu oli
 palju raha, tukul — teri. Ja nii nad elasid.

Kull täitis Leenu ärataja kohuseid, aga et tukul ühtegi
 õrnest foori sulglooma ergutajaks ei olnud, jäi ta pita
 peale itka laisemaks ja laisemaks. Enne laulis itka tell
 wiis, aga wiimaks läks asi nii kaugele, et tell juba seitset
 täis, kui kull alles laulis.

Leenu sai ise ta aru, et tulega enam õige lugu pole.
 Ta läks naabri juure nõu küsima.

„Ma ei tea, mis ma oma „tunnitellusele“ (nii nime-
 tas Leenu oma kulle) peats tegema: taha tipub jääma!“
 Naabri juures juhtus sel filmapilgul keegi lahke küla-
 line olemis ja see sõnas:

„Wii tunnikell uurmaakri juure.“

„Ah, uurmaakri juure?“ päris huwitatud Leenu edasi.

„See, kas see peats parandama?“

„Miks ta ei paranda — see ju ta amet ongi,“ seletas
 küllaline.

Naaber aga muigas. Wõeras soowitas Leenule uur-
 maakrit ilma et ta teadnudki oleks, mis sugune „tunnikell“
 sellel on, ja Leenu uskus.

Naabril tipitas naer kurgus.

Leenu Tuuletirts töttas, kull kaenla all, üle turu uur-
 maaker Bernhard Weinbarki poole.

Teel tuli talle keegi herra wastu.

„Kuhu sa, mammakene, nüüd lihapaastu ajal tulega
 lähed?“ küsis see.

„Ma wiin ta parandada.“ sõnas Leenu „taha hakkas
 jääma. Enne laulis itka tella wiie aeg, nüüd aga alles
 tell seitse.“

Herra raputas pead ja läks oma teed. Leenu aga
 porises endamisi:

„Wõi mammakeseks hüüab mind, huntantsalaks
 nihuke! . . .“

* * *

Ülkataw leibus.



Misugune ta näitas
olewat, enne kui teda
puudutati.

ja mis siis wälja tuli,
tui ta troonilt lendas.

Leenu Suuletirts kosis uurmaater Bernhard Beinharti
ulfeft siise.

„Eere, tere, uurmaatri-herrad!“ häälitseis ta. „Ma
töin oma „tunnitelluluse“ teie poole parandada.“

„See on ju tult!“ imestas Beinhart, suurel silmil
Leenule otsa waadates.

„Kull jah,“ müksas Beinharti sõber Saawet Saewa-
poole, kes ta äris istus, Beinhartile külge. „Kull tahab
ju ta wahel parandada. Kas ta ette käib, wõi jääb taha,
külaprouate?“

„Taha jääb, hea herra. Enne laulis tell wiis, nüüd
alles tell seitse.“

„Vole wiga. Jäta siia, me parandame ära. Homme
wõite järele tulla.“

Leenu tänas ja läks.

Beinhart jäi oma sõbrale suurel silmil otsa waatama.

„Mis see tähendab?“ küsis ta.

Saawet Saewapole puhles naerma ja sõnas:

„Oled ja enne niisugust ani näinud, kes tule ilmale
toob?“

„Ei ole.“

„Noh, siis silmitsenud seda eite paremine. See oli
ärimeeste keeles, „ani“ ja ta töi meile tute.“

„Uga ta tuleb homme sellele järele.“

„Mise, et tult tee peal külma oli saanud, rõugetesse
jõi ja haigemajasse wiidi. . .“

„Kull rõugetesse?“

„Noh, kui teda uurmaater parandada wõib, siis wõib
ta rõugetesse jääda. Nii siis, wiidi haigemajasse. Ja
sinna wõib ta ka surra. . . Kull on ju haruldane praad
eht, kõige wähem, oma neli-wiis rubla.“

„Ei,“ wastas Beinhart, kes oma ausa ja diglase sü-

dame poolest kuulus oli. „Nii ei taha ma mitte teenida,
see on autu. Ma wõin parem paar rubla parandamise
eest wõtta.“

„Uga kudus ja kulle parandad?“

„Wiin oma kana juure. Eas' see rõemustab ta oma
elus ütsti päew.“

* * *

Kui Leenu Suuletirts oma tute teisel päewal uur-
maater Bernhard Beinharti juurest ära töi, o'i ta „tunni-
tellute“ nagu ümber loodud. Igatsus maha jäänud sõb-
ranna järele oli tutes nii suur, et ta juba testöödi laulma
pani.

Leenu kosis siis woodist wälja ja asus tööle. Ise sõnas:
„See oli tõeste hea uurmaater: ta on mu „tunnitellu-
teft“ koguni paljugi parandanud. Uga wõi see paha teeb:
„wara tööle, hilja woodi — nõnda ritkus tupa toodi. . .“

Dr. Mina.

Tõeste haawaw.

Rahwa murrust läbi tungides, piüdis mu tõrw järg-
mise jutukattendi kinni:

„Ma olin seitsemes aastaks türmi mõistetud. Ja istu-
sin oma aja peaaegu juba töil ära. Kümme päewa jäid
weel istuda. . . Korraga tormawad rewolutsionärid siise ja
lasjewad wangid lahti! Ustuge, ma hakkasin päris nutma:
parem oleks ma juba need kümme päewa ilusaste ära istu-
nud. Tõepoolest on haawaw! Kus te, turadid, warem
olite?!“

—ts.

Põhjus.

A.: „Mispärast leisirrong nii laua Bologoe wafalis
kinni peeti?“

B.: „Temas ei weetud mitte efimeft tarbeainet.“

—ts.

„Meie Matsi“

tellimiste wastuwõtmine wältab edasi.

Tellimise hind kätteaatmisega aastas 5 r. 50 L,
6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 L. Toime-
tuseft ise ära wiles: aastas 4 r. 50 L, 6 kuu eest
2 r. 30 L, 3 kuu eest 1 r. 30 L. Almus iga laupäew.
Adressi muutmisel eest 10 kop. Adressi muutmisel ja
tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetaja ja tallitus:

Harju ja Kõlliküla uulitsa nurgal nr. 46/15,
Tallinnas, „Teaduse“ raamatulaulpuses.

Järgmises numbris teiste ajatohaste palade seas suure-
pärane pilkepilt „Wana torra muuseum.“

Meie Matsi järgmine (143.) sõjannumber ilmub
13. mail.

Tarwitamata jäänud kirjate töid häwitatakse ära, kui martisi tagasiatmisets juure lihtatud ei ole. Anumi-
puudusel ajakirjas kirjawastuseid ei anta; wastuse saamisets lihtagu postmart eht postkaart liigi.

N. B. Üstikute numrite ostjaid palume lahleste tühele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie
Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Masturataw toimetaja Jakob Jaansa.

Mõikandija J. Munt.

M. Schiffer'i trükk. Tallinnas.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR